บทที่ 2

นโยบายและมาตรการที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

การเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วของประเทศไทยในช่วงปี 2530-2533 เป็นที่กล่าวขวัญของประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ภาคอุตสาหกรรมไทยมีการขยายตัวมากเช่นกัน กลไกที่ผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วง 2523-2533 เชื่อกันว่ามาจากการขยายตัวของการส่งออก และความต้องการภายในประเทศ การขยายตัวของการส่งออกหรือการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมคงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในระยะเวลาอันสั้น กระบวนการในการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นต้องอาศัยทั้งระยะเวลาอันยาวนานและความพยายามของทุกฝ่ายที่จะผลักดันเศรษฐกิจไทยให้เดินไปในทิศทางที่ต้องการ

ประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่าเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรแรงงานที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกที่อุตสาหกรรมส่งออกในระยะแรกของไทยคือ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และอุตสาหกรรมสิ่งทอ แต่เมื่อประเทศไทยยิ่งมีการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นมากเท่าใด ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบดูเหมือนจะเพิ่มขึ้นเท่านั้น จากปัญหาดังกล่าวนำมาสู่ความพยายามของรัฐที่จะสร้างอุตสาหกรรมที่ผลิตวัตถุดิบหรือสินค้าขั้นกลางเพื่อป้อนอุตสาหกรรมการสินค้าสำเร็จรูปภายในในประเทศให้มากขึ้น หรือหมายความว่ารัฐต้องการให้อุตสาหกรรมมีความเชื่อมโยงภายในอุตสาหกรรมมากขึ้นนั่นเอง

คำถามที่ตามมาคือรัฐบาลผลักดันให้เกิดอุตสาหกรรมขึ้นได้อย่างไร สิ่งที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาอุตสาหกรรม เห็นจะได้แก่ การใช้มาตรการต่างๆ ในการช่วยเสริมความได้เปรียบให้กับผู้ผลิตไทยนอกเหนือจากความสามารถของผู้ผลิตเอง ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตสินค้าบางชนิดผู้ผลิตไทยยังไม่มีความชำนาญการในการผลิต หรือกิจการนั้นต้องอาศัยการผลิตจำนวนมากเพื่อการประหยัดต่อขนาด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยมาตรการการคุ้มครองในระยะเริ่มแรกของการผลิต ซึ่งมาตรการที่มีผลต่อการคุ้มครองผู้ผลิตประกอบด้วย การเก็บภาษีศุลกากร การคืนอากร (มาตรา 19 ทวิ) การขอเขยการส่งออก การควบคุมราคา การควบคุมการนำเข้า และการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีผลกระทบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการที่รัฐบาลใช้ในการช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมนั้นได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันตลอดเวลา

1. มาตรการภาษีศุลกากร

การเก็บภาษีศุลกากรโดยวัตถุประสงค์แล้วเป็นการหารายได้ให้กับประเทศ ขณะเดียวกันการเก็บภาษีขาเข้าในอัตราที่สูงยังใช้เป็นเครื่องมือในการสกัดกั้นการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือย และเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าของประเทศ อย่างไรก็ตามการเก็บภาษีขาเข้าแท้จริงแล้วไม่มีจุดประสงค์เพื่อการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ แต่ด้วยความแตกต่างของอัตราภาษีที่เก็บจากสินค้าที่ผลิตภายในประเทศกับสินค้านำเข้าซึ่งมีมากพอที่จะจูงใจให้ผู้ผลิตหันมาผลิตสินค้าที่มีอัตราภาษีขาเข้าสูงเพิ่มขึ้น จึงทำให้มาตรการภาษีมีผลต่อการคุ้มครองอุตสาหกรรม

สำหรับอัตราภาษีขาเข้าที่เรียกเก็บจากสินค้าเข้านั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจในแต่ละช่วง โดยในช่วงแรกระบบภาษีนำเข้าของไทยมีลักษณะเป็นการแบ่งประเภทสินค้าขาเข้าตามระบบ CCCN (Customs Co-operation Council Nomenclature) โดยอัตราภาษีของไทยอยู่ในช่วงร้อยละ 10-27.5 สำหรับสินค้ากึ่งสำเร็จรูป สินค้าสำเร็จรูปในอัตราร้อยละ 15-37 และเครื่องจักรเก็บภาษีในอัตราร้อยละ 11-27.5 จากโครงสร้างดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีส่วนเอื้อต่อการผลิตภายในประเทศทั้งนี้เพราะอัตราภาษีขาเข้าของวัตถุดิบอยู่ในระดับต่ำกว่าสินค้ากึ่งสำเร็จรูป ถึงแม้ว่าอัตราภาษีขาเข้าของสินค้ากึ่งสำเร็จรูปและสินค้าสำเร็จรูปจะเป็นอัตราเดียวกันก็ตาม

ทศวรรษ 1960 ถึง กลางทศวรรษ 1970 สินค้าฟุ่มเฟือยเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่าร้อยละ 40 ขณะที่สินค้าทุนเสียภาษีในอัตราร้อยละ 20 สินค้าประเภทปัจจัยการผลิตเสียภาษีอยู่ในอัตราร้อยละ 20-30 และสินค้าบริโภคประเภทไม่ถาวรเสียภาษีในอัตราร้อยละ 25-30 ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต้องการส่งเสริมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าในกลุ่มสินค้าเพื่อการบริโภค และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศมากขึ้นในอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าสำเร็จรูป ปลายทศวรรษ 1970 เมื่อประเทศไทยขาดดุลการชำระเงินเป็นครั้งแรกนับแต่เริ่มมีการพัฒนาอุตสาหกรรม รัฐแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มอัตราอากรขาเข้าสำหรับสินค้านำเข้า และลดอัตราอากรขาออกสำหรับผลิตภัณฑ์ไม้และยางเพื่อส่งเสริมการส่งออก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้โครงสร้างของภาษีเริ่มเปลี่ยนแปลงไปโดยสินค้าประเภทถาวร และสินค้าประเภทอุปกรณ์การขนส่งได้รับการคุ้มครองจากภาษีเพิ่มขึ้น ขณะที่อัตราภาษีที่เก็บจากสินค้าประเภทไม่ถาวรมีอัตราที่ลดลง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าภายในประเทศครั้งนั้นส่งผลให้อัตราภาษีโดยรวมมีค่าเพิ่มขึ้น

ต้นทศวรรษ 1980 รัฐบาลได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมโดยการให้สิทธิประโยชน์ เช่น ยกเว้นอากรขาเข้าในการนำเข้าสินค้าประเภททุนเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก รวมถึงการยกเว้นภาษีเงินได้ ภาษีการค้า เป็นต้น เมื่อเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันทำให้ประเทศเกิดปัญหาการขาดดุลการค้า ดุลการชำระเงินและเกิดเงินเฟ้อขึ้นพร้อมๆกัน มาตรการหนึ่งที่รัฐบาลใช้ในการแก้ปัญหาคือ การลดอากรขาเข้าสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมหลายประเภท เพื่อเพิ่มปริมาณสินค้าภายในประเทศอันเป็นการช่วยลดความกดดันทางด้านราคาสินค้าซึ่งมีส่วนช่วยลดปัญหาเงินเฟ้อ ในปี 2520 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายส่งเสริมการลงทุน ให้อำนาจคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนสามารถลดอากรขาเข้า และภาษีการค้าสำหรับการนำเข้าปัจจัยการผลิตได้สูงถึงร้อยละ 90 ตลอดจนยกเว้นภาษีขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอื่นๆอีกหลายประการ พร้อมกับพยายามที่จะลดอัตราภาษีให้เหลือไม่เกินร้อยละ 60 เพื่อลดช่องว่างของอัตราภาษี หรือนัยหนึ่งก็คือรัฐต้องการลดการบิดเบือนระหว่างราคาของผลผลิตและราคาของปัจจัยการผลิต อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวไม่อาจบรรลุผลได้เต็มที่ เนื่องจากประเทศไทยมีปัญหาเรื่องการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินบ่อยครั้ง และรัฐนิยมใช้การเพิ่มอัตราภาษีศุลกากรในการแก้ปัญหา

กลางทศวรรษ 1980 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีศุลกากรครั้งใหญ่ โดยปรับปรุงอัตราอากรทั้งสิ้น 800 รายการ ส่วนใหญ่เป็นการปรับอัตราภาษีขึ้น กล่าวคือ ยกระดับอัตราอากรขาเข้าของวัตถุดิบ และสินค้าขั้นกลางขึ้นประมาณร้อยละ 2-5 และเพิ่มอัตราอากรขาเข้าของสินค้าอุปโภคบริโภคสำเร็จรูปขึ้นประมาณร้อยละ 5-10 เพื่อเป็นการลดปัญหาการขาดดุลการค้าจากการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคสำเร็จรูป และเพื่อเกื้อหนุน ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีอุตสาหกรรมขั้นกลางและสินค้าขั้นปฐมขึ้นภายในประเทศ แต่อย่างไรก็ตามโครงสร้างภาษีขาเข้าส่วนใหญ่ยังคงมีอัตราภาษีไม่เกินร้อยละ 60 หากพิจารณาถึงโครงสร้างภาษีอากรขาเข้าในช่วงนั้นจะพบว่า

- วัตถุดิบ มีอัตราภาษีขาเข้าอยู่ในช่วงร้อยละ 5-15 เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้น วัตถุดิบบางชนิดที่มีความจำเป็นต้องนำเข้า เช่น น้ำมันปิโตรเลียมดิบ วัตถุดิบในการผลิตปุ๋ย พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์บางชนิด ไม่ต้องเสียภาษีขาเข้า

- วัตถุกึ่งสำเร็จรูป มีอัตราอากรขาเข้าอยู่ในช่วงร้อยละ 15-35 แต่วัตถุกึ่งสำเร็จรูปบางชนิดรัฐบาลยกเว้นอากรภาษีขาเข้า เช่น เคมีภัณฑ์ที่ใช้ยาฆ่าแมลง

- สินค้าประเภททุน เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ขนาดใหญ่ เนื่องจากส่วนมากไม่สามารถผลิตเองในประเทศได้ จึงมีอัตราภาษีขาเข้าค่อนข้างต่ำ คือ อยู่ระหว่างร้อยละ 5-20

- สินค้าสำเร็จรูปโดยทั่วไป มีอัตราอากรขาเข้าอยู่ในช่วง 35-60 แต่สินค้าสำเร็จรูปโดยทั่วไปบางประเภทยกเว้นภาษี เช่น ของที่นำมาใช้สร้างหรือซ่อมเกี่ยวกับกิจการปิโตรเลียม อากาศยานหรือเรือ

- สินค้าฟุ่มเฟือยและสินค้าที่รัฐบาลมีนโยบายพิเศษที่จะจำกัดการนำเข้า คือ มีอัตราภาษีขาเข้าสูงกว่าร้อยละ 60 เช่น รถยนต์ จากเดิมเก็บภาษีขาเข้าในอัตราร้อยละ 150 เพิ่มเป็นร้อยละ 200 (นอกจากนี้ยังมีการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษอีกด้วย เมื่อรวมภาษีการค้า รถยนต์ขนาดเกิน 2300 ซีซี จะเสียภาษีในอัตราร้อยละ 600 ของราคานำเข้า)

ปลายทศวรรษ 1980 อัตราภาษีอากรขาเข้าของสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับสูงอันมีสาเหตุมาจากปัญหาการขาดดุลการค้าของประเทศ โดยสินค้าประเภทถาวรและสินค้าเกี่ยวกับอุปกรณ์การขนส่งมีอัตราการคุ้มครองสูงกว่ากลุ่มของเครื่องจักรและสินค้าในหมวดเคมี จากนัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ารัฐมีนโยบายปกป้องอุตสาหกรรมประเภทเครื่องจักรไม่สูงมากนัก

ต้นทศวรรษ 1990 รัฐบาลมีความพยายามที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเพื่อลดการบิดเบือนทางเศรษฐกิจ มีการนำระบบฮาร์โมไนซ์ (Harmonize System : HS) มาใช้แทนระบบ CCCN ในปี 2531 ซึ่งทำให้สามารถจำแนกประเภทสินค้าได้ละเอียดกว่าการจำแนกสินค้าตามระบบพิกัดอัตราศุลกากรแบบ Customs Co-operation Council Nomenclature มีการแบ่งประเภทของสินค้าออกเป็น 6,202 ประเภท และมีจำนวนอัตราถึง 39 อัตรา อัตราภาษีขาเข้าอยู่ในช่วงร้อยละ 0-200 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงมีความพยายามในการปรับลดอัตราภาษีขาเข้าลงเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงระบบภาษีของประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น โดยแต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงโครงสร้างพิกัดอัตราภาษีศุลกากรในวันที่ 1 มีนาคม 2531 เพื่อกำหนดโครงร่าง ขอบเขต วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการปฏิรูป คณะกรรมการดังกล่าวได้ศึกษาโครงสร้างพิกัดอัตราภาษีศุลกากรตลอดจนผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีที่จะเกิดขึ้น และนำเสนอผลการศึกษาไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและได้รับความเห็นชอบในวันที่ 18 กันยายน 2533 โดยให้มีการออกประกาศกระทรวงการคลังที่ ศก. 13/2533 ลดอัตราภาษีอากรขาเข้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ประเภททุนตอนที่ 84 และ 85 ลงเหลือร้อยละ 5 เพื่อสนับสนุนให้อุตสาหกรรมต่างๆได้ใช้เครื่องจักรและโรงงานที่ทันสมัยอันนำไปสู่การมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ลดข้อเสียเปรียบของผู้ลงทุนขนาดเล็กและขนาดกลางต่อผู้ลงทุนขนาดใหญ่ที่ได้รับการยกเว้นภาษีขาเข้าจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

เหตุผลและความจำเป็นของการปฏิรูปโครงสร้างภาษีศุลกากรในปี 2538 -2540 [1]

1. ปัจจัยภายในประเทศ

1.1 ประเทศไทยได้ก้าวพ้นจากการเป็นประเทศที่ยากจนและล้าหลัง จากการพิจารณาผลผลิตรวมต่อบุคคล (per capita GDP) ในระดับ 60,000 บาท ต่อปี (ปี 2537) ตามประวัติการภาษีอากรของโลก ประเทศที่เจริญขึ้นจะพึ่งพารายได้จากภาษีศุลกากรน้อยลง อันเนื่องมาจากความสามารถในการพึ่งพารายได้จากการผลิตสินค้าภายในประเทศได้มากขึ้น

1.2 นโยบายการผลิตซึ่งเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าไปสู่การผลิตเพื่อการ ส่งออกทำให้เศรษฐกิจของประเทศต้องผูกพันกับการค้าระหว่างประเทศและความสามารถในการแข่งขัน ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 การขยายตัวของการส่งออกอยู่ในอัตราที่สูง แต่หลังจากนั้นประเทศไทยเริ่มประสบกับปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบและการแข่งขันในตลาดโลก ทำให้อัตราการขยายตัวของการส่งออกไทยลดลง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตภายในประเทศ ด้วยการปรับโครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรพร้อมๆกับการปรับโครงสร้างการผลิตและการลงทุนไปสู่อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการแข่งขัน

1.3 โครงสร้างการส่งออกของไทยเปลี่ยนจากการส่งออกสินค้าเกษตรเป็นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น และการมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิดนั้น ทำให้เศรษฐกิจต้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ การเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจึงมาจากการขยายตัวของตลาดทั้งในด้านส่วนแบ่งและการแสวงหาตลาดแห่งใหม่เพื่อเพิ่มรายได้และลดแรงกดดันของการแข่งขัน ในอดีตประเทศไทยสามารถส่งสินค้าไปยังตลาดของประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยเงื่อนไขของการเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่สมควรได้รับความช่วยเหลือจากประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ ณ เวลานี้ สิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ไทยเคยได้รับเริ่มลดน้อยลงเมื่อบรรดาประเทศที่พัฒนาแล้วเห็นว่าประเทศไทยอยู่ในฐานะที่ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ดังนั้น ในระยะหลังการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าจึงวางอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงทางการค้าระหว่างกัน เช่น สหรัฐจะเปิดตลาดให้กับสินค้าจากประเทศไทยก็ต่อเมื่อประเทศไทยมีการดำเนินมาตรการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือการลดกำแพงภาษีขาเข้าลง เป็นต้น

---

[1] ฝ่ายประชาสัมพันธ์., "การปฏิรูปโครงสร้างภาษี," ข่าวกระทรวงการคลัง (ธันวาคม,2537) :1-12.

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 ปริมาณการค้าระหว่างประเทศของไทยและโลกมีปริมาณเพิ่มขึ้น ประกอบกับการค้าระหว่างประเทศมีลักษณะไร้พรมแดน (Borderless Trade) มากขึ้น

2.2 การเปิดเสรีทางการเงินเอื้ออำนวยต่อการขยายการลงทุนออกไปทุกมุมโลก เจ้าของทุนสามารถเลือกที่จะลงทุนในที่ใดก็ได้ที่เสียต้นทุนต่ำสุด

2.3 หลักการของแกตต์ และความตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการค้าของโลกให้ดำเนินไปอย่างเสรีและตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคงเพื่อก่อให้เกิดการจ้างงาน การขยายตัวของการลงทุนและการค้าอย่างต่อเนื่อง การเจรจารอบสุดท้ายที่อุรุกวัย (กันยายน 2529-ธันวาคม 2536) ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องลดอัตราภาษีในกลุ่มสินค้าเกษตรให้เหลือเฉลี่ยร้อยละ 24 ภายใน 10 ปี และสินค้าอุตสาหกรรมให้ลดเหลือร้อยละ 33 ภายในเวลา 5 ปี ตั้งแต่ 1 มกราคม 2538 ยกเว้นสินค้าสิ่งทอที่มีเวลาในการปรับลด 10 ปี

2.4 เขตการค้าเสรีอาเซียน การรวมกลุ่มของประเทศในอาเซียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยจัดทำโครงการความร่วมมือภายในกลุ่ม อาทิ โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน โครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมของอาเซียน และโครงการร่วมทุนทางอุตสาหกรรมของอาเซียน แต่การขยายตัวทางการค้าและอุตสาหกรรมในอาเซียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากยังมีข้อจำกัดทางการค้า ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์ทางการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว. กล่าวคือการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีมากขึ้น และแนวโน้มของการกีดกันทางการค้าและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีมากขึ้น หลายประเทศได้มีการรวมตัวกันมากขึ้น โดยเฉพาะประชาคมยุโรปที่มีการรวมตัวกันเป็นสหภาพยุโรป และการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเหนือ สถานการณ์ดังกล่าวได้สร้างแรงกดดันให้ประเทศต้องมีการรวมตัวกัน เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองกับประเทศอื่นๆ ซึ่งอาเซียนเองก็ต้องมีการปรับตัวเช่นกัน และในการประชุมสุดยอดครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2535 ณ ประเทศสิงคโปร์ผู้นำจากประเทศสมาชิกในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยมีการลงนามร่วมกันในเรื่องของความร่วมมือทางเศรษฐกิจอาเซียน และข้อตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน สำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) for the ASEAN Free Trade Area (AFTA) ทั้งนี้เพื่อให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนมีผลผูกพันในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศของสมาชิกกลุ่มอาเซียน เพื่อเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรมให้แก่กัน และจะร่วมกันขจัดอุปสรรคทางการค้าภายในอาเซียนทั้งในด้านภาษี และมาตรการกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษีศุลกากร โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการลดอัตราภาษีระหว่างกัน สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตรแปรรูปให้เหลือในอัตราร้อยละ 0-5 รวมทั้งยกเลิกการจำกัดปริมาณการนำเข้า และข้อจำกัดด้านอื่นๆที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าอาเซียน โดยแต่ละประเภทจะต้องเสนอแผนการลดอัตราภาษีที่ชัดเจน โดยแบ่งสินค้าออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. แบบเร่งด่วน (Fast Track) ให้ลดอัตราภาษีขาเข้าเหลือร้อยละ0-5 ภายใน 7-10 ปี

2. แบบปกติ (Normal Track) ให้ลดอัตราภาษีขาเข้าเหลือร้อยละ0-5 ภายใน 15 ปี

3. กลุ่มสินค้าที่สงวนไว้ชั่วคราว (Exclusion List) กับประเภทสินค้าที่ประเทศสมาชิกยังไม่พร้อมที่จะลดให้แก่กัน สินค้ากลุ่มนี้จะต้องยกขึ้นทบทวนภายใน 8 ปี แล้วดำเนินการไปสู่การลดอัตราภาษีตาม Normal Track

สำหรับประเทศไทยนั้นได้เสนออัตราภาษีที่จะทำการปรับลดทั้งสิ้น 4,700 รายการ (ณ ระดับHS 6 ตัว) ต่อมาในการประชุมเศรษฐกิจอาเซียนในเดือนเมษายน 2537 สาระสำคัญคือการร่นเวลาในการปรับลดภาษีให้เร็วขึ้น โดยสินค้าในกลุ่ม Fast Track ให้ลดอัตราภาษีขาเข้าเหลือร้อยละ0-5 ภายใน 7 ปี Normal Track ให้ลดอัตราภาษีขาเข้าเหลือร้อยละ0-5 ภายใน 10 ปี และ Exclusion List กับประเภทสินค้าที่ประเทศสมาชิกยังไม่พร้อมที่จะลดให้แก่กัน สินค้ากลุ่มนี้จะต้องยกขึ้นทบทวนภายใน 5 ปี แล้วดำเนินการไปสู่การลดอัตราภาษีตาม Normal Track และในเดือนกันยายน 2538 จากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนมีการขยายข้อบังคับไปสู่สินค้าบริการ สินค้าเกษตรไม่แปรรูป และการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาด้วย

2.5 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก เอเปกเป็นเวทีหนึ่งในการเจรจาเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการค้า การลงทุนเสรี และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของสมาชิกในกลุ่มประเทศเอเปกซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ การถ่ายทอดทางเทคโนโลยี และการขจัดอุปสรรคในด้านโครงสร้างพื้นฐาน

3. ลักษณะของตัวภาษีศุลกากร

การใช้ภาษีเป็นเครื่องมือในการให้การคุ้มครองอุตสาหกรรม โครงสร้างภาษีเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะในการตั้งกำแพงภาษีสินค้าสำเร็จรูปบางผลิตภัณฑ์ในอัตราที่สูงไม่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศให้เข้มแข็ง เนื่องจากการเก็บภาษีวัตถุดิบในอัตราที่สูงทำให้

ต้นทุนการผลิตสูงกว่าประเทศคู่แข่ง เนื่องจากการผลิตสินค้าหลายประเภทยังคงต้องอาศัยการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง ดังนั้น การมีต้นทุนที่ต่ำกว่าเพียงเล็กน้อย ก็อาจทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถแข่งขันได้ นอกจากนี้ การเก็บภาษีวัตถุดิบในอัตราที่สูงยังเป็นอุปสรรคในการวิจัยและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตไทย ตัวอย่างที่จะขอกล่าวถึงในที่นี้คือ อุปสรรคของภาษีต่อการพัฒนาในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ไทยและอุตสาหกรรมฟอกย้อมของไทย

โครงสร้างภาษีเป็นอุปสรรคในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปสรรคอย่างสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ในบ้าน และการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน จากเดิมมีการเก็บภาษีชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 30 และลดภาษีเหลือร้อยละ 10 ให้แก่ผู้ผลิตเครื่องรับโทรทัศน์และวิทยุที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน วิธีการนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตนำเข้าชิ้นส่วนแบบครบสมบูรณ์ เพราะผู้ผลิตสามารถซื้อชิ้นส่วนในราคาที่ถูกกว่าจึงไม่เกิดความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนและส่วนประกอบ กับอุตสาหกรรมการประกอบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

ในขณะเดียวกันการเก็บภาษีนำเข้าทีวีสำเร็จรูปในอัตราร้อยละ 40 แต่ลดภาษีชิ้นส่วนครบสมบูรณ์เหลือร้อยละ 10 เป็นการเพิ่มอัตราการคุ้มครองให้แก่ผู้ผลิตทีวีในประเทศ ดังได้กล่าวไว้แล้วว่านโยบายการคุ้มครองการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศจะใช้ไม่ได้ผล สำหรับอุตสาหกรรมที่ต้องมีการผลิตจำนวนมากเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด(economies of scale) นอกจากนั้น การคุ้มครองด้วยกำแพงภาษีกลับเป็นการทำให้ผู้ผลิตไม่มีการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน

นอกจากนี้ โครงสร้างภาษีที่เป็นอยู่ในช่วงก่อนปี 2533 เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมที่ผู้ผลิตไทยมีศักยภาพทางการตลาดสูง เพราะผู้ผลิตอุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมไม่ได้รับการลดหย่อนภาษีชิ้นส่วนเช่นเดียวกับผู้ผลิตทีวีและวิทยุ จึงต้องเสียภาษีนำเข้าชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 35 แต่สินค้าสำเร็จรูปบางรายการที่นำเข้าจากต่างประเทศ เช่น ตู้ชุมสายโทรศัพท์เสียภาษีขาเข้าเพียงร้อยละ 5 ผู้ผลิตในประเทศจึงไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้เนื่องจากมีภาระภาษีที่มากกว่า

การมีโครงสร้างภาษีหลายอัตราสำหรับชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูปตั้งแต่ร้อยละ 5-60 ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการเปรียบเทียบพิกัดศุลกากร ทำให้ผู้ผลิตต้องมีต้นทุนเพิ่มขึ้นในการดำเนินการตามระเบียบของศุลกากร และต้องมีต้นทุนการเก็บวัตถุดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศ เพราะกระบวนการขนของออกจากท่าเรือกินเวลานาน และในกรณีการผลิตเพื่อการส่งออกนั้น แม้ว่าผู้ผลิตจะ

สามารถใช้มาตรา 19 ทวิ เพื่อขอคืนภาษีขึ้นส่วนที่นำเข้ามาเพื่อการผลิตได้ก็ตาม แต่ผู้ผลิตก็ต้องรับภาระในรูปดอกเบี้ยที่ใช้ค้ำประกันจากธนาคารและทำให้ขาดสภาพคล่องทางการเงิน อันเป็นอุปสรรคสำหรับบริษัทเล็กที่จะพัฒนาความสามารถในการส่งออก

ในด้านของอุตสาหกรรมฟอกย้อมนั้นนอกจากจะเผชิญกับปัญหาเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์แล้ว เนื่องจากในโครงสร้างของอุตสาหกรรมฟอกย้อมและผลิตผ้า ต้นทุนกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าผลผลิตเป็นต้นทุนค่าวัตถุดิบการผลิตโดยเฉพาะค่าสี และเคมีภัณฑ์ ซึ่งมีสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 30 เมื่อต้นทุนการผลิตกว่าร้อยละ 30 เป็นค่าสีและเคมีภัณฑ์ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงราคาของวัตถุดิบดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สีมีความสำคัญต่อขบวนการผลิตอย่างมากเนื่องจากสินค้าที่ฟอกย้อมด้วยสีที่มีคุณภาพได้มาตรฐานจะเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่เนื่องจากโรงงานผลิตสีที่ย้อมผ้ามีเพียง 2 โรง ซึ่งเป็นโรงงานที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน แต่เนื่องจากโรงงานทั้งสองแห่งยังผลิตสีไม่ได้มาตรฐาน และมีสีให้เลือกน้อยซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ดังนั้น โรงงานที่ผลิตสินค้าคุณภาพหรือผลิตเพื่อการส่งออกมักนิยมใช้สีจากบริษัทที่มีคุณภาพจึงทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นแต่การปรับราคาจำหน่ายทำได้ยาก และอาจต้องสูญเสียลูกค้า เพราะตลาดมีคู่แข่งมาก ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศแต่เนื่องจากอุตสาหกรรมการผลิตสีเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ด้วยการเก็บภาษีพิเศษ ทำให้ผู้นำเข้าสีในปี 2529 ต้องรับภาระภาษีสูงถึงร้อยละ 50 ของมูลค่าการนำเข้า (ภาษีนำเข้าร้อยละ30และค่าธรรมเนียมพิเศษร้อยละ 20)

การนำเข้าเครื่องจักรที่นำมาใช้ในการผลิตในอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้า ต้องเสียภาษีในอัตราภาษีที่สูงมาก สูงกว่าเครื่องจักรที่นำเข้ามาในอุตสาหกรรมสิ่งทอ จึงทำให้โรงงานที่มีอยู่ในอุตสาหกรรมฟอกย้อม-พิมพ์ผ้าพยายามซ่อมแซมเครื่องจักร และใช้ของเก่าที่ขาดประสิทธิภาพในการผลิตแทนการซื้อเครื่องจักรใหม่เข้ามาใช้ในการผลิต

จึงกล่าวได้ว่า โครงสร้างภาษีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม นอกจากนี้ จากแนวโน้มการค้าโลกในปัจจุบันซึ่งประเทศต่างๆ จะเปิดประเทศมากขึ้น โดยลดข้อกีดกันทางภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี ประเทศไทยก็คงไม่สามารถใช้มาตรการทางภาษีเพื่อคุ้มครองผู้ผลิตในประเทศได้อีกต่อไป การปรับลดภาษีทั้งระบบทั้งชิ้นส่วน ส่วนประกอบ และผลิตสินค้าสำเร็จรูปตลอดจนภาษีของผลิตภัณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้อง อันจะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาผู้ผลิตในอุตสาหกรรมมีศักยภาพในการแข่งขันดีขึ้น สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถแข่งขันได้ ผู้ผลิตจำเป็นต้องปรับตัวไปผลิตสินค้าอื่น/ร่วมทุนกับต่างประเทศเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ

ผลิตสินค้าที่ต้องผลิตด้วยจำนวนมาก การแข่งขันทางการตลาดจะขึ้นอยู่กับตราสินค้า และการมีเครือข่ายหรือช่องทางการจัดจำหน่ายในตลาดโลก ในกรณีเช่นนี้ผู้ผลิตไทยจำเป็นต้องร่วมทุนกับต่างประเทศ นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างภาษีจะเป็นการลดภาระและความยุ่งยากในการนำเข้าและส่งออก

สาระสำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างภาษีศุลกากร

1. ลดอัตราภาษีลง กระทรวงการคลังมีเป้าหมายที่จะลดอัตราภาษีจากเดิมที่เคยเก็บในอัตราสูงถึงร้อยละ 100 ให้เหลืออัตราสูงสุดไม่เกินร้อยละ 30 ในปี 2540 (ยกเว้นรถยนต์ซึ่งเก็บในอัตราร้อยละ 42 และ 68.5 ตามขนาด ซีซี และชิ้นส่วนรถยนต์บางประเภทที่เก็บในอัตราร้อยละ 60)

2. ลดจำนวนอัตราลง จาก 39 อัตรา เหลือ 6 อัตรา คือ

อัตราร้อยละ 0 สำหรับสินค้าที่มีนโยบายยกเว้นภาษี เช่น อุปกรณ์ทางการแพทย์

อัตราร้อยละ 1 สำหรับวัตถุดิบ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และพาหนะเพื่อการขนส่งระหว่างประเทศ

อัตราร้อยละ 5 สำหรับผลิตภัณฑ์ขั้นต้นและสินค้าทุน เช่น เครื่องจักร เครื่องมือวัด และทดสอบ เครื่องมือวิจัย และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

อัตราร้อยละ 10 สำหรับผลิตภัณฑ์ขั้นกลาง

อัตราร้อยละ 20 สำหรับสินค้าสำเร็จรูป

อัตราร้อยละ 30 สำหรับสินค้าที่ต้องการความคุ้มครองพิเศษ

หลักในการปฏิรูป

1. เพื่อให้ผู้ประกอบภายในประเทศที่อาจได้รับกระทบจากการปฏิรูปอัตราอากรขาเข้า มีเวลาในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต จึงมีการกำหนดระยะเวลาในการปรับลดอากรอย่างเป็นขั้นตอน และมีกำหนดเวลาที่แน่นอนชัดเจน

2. ในกรณีที่สินค้าได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า หรืออัตราอากรขาเข้าต่ำกว่าโครงสร้างในปี 2538 เนื่องจากเป็นนโยบายของรัฐบาล และรัฐเห็นว่าควรคงดำเนินนโยบายเดิมไว้ เช่น น้ำมันดิบ หนังดิบ และเคมีภัณฑ์ใช้ในสิ่งทอ เป็นต้น

3. เนื่องจากมีอัตราอากรขาเข้าตามพระราชกำหนดพิกัดอัตราภาษีศุลกากร 2530 บางประเภทพิกัดต่ำกว่าอัตราโครงสร้าง เช่น ของผสมที่ได้จากยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ (ประเภทย่อยที่ 4002.801) ตามพระราชกำหนด ยกเว้นอากร (โครงสร้างร้อยละ 10) และบางประเภทพิกัดมีเฉพาะอัตราตามสภาพ กระดาษหนังสือพิมพ์ (ประเภทย่อยที่ 4801.001) อัตราอากร 0.33 บาท/กิโลกรัม หากจะปรับเข้าสู่โครงสร้างจะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด ดังนั้น สินค้าประเภทนี้จึงยังไม่ได้ปรับเข้าสู่โครงสร้างตามแนวทางที่เสนอข้างต้น

4. อุปกรณ์กีฬา และอุปกรณ์ดนตรี ได้กำหนดขึ้นเป็นพิเศษ โดยกำหนดอัตราอากรร้อยละ 10 เท่ากับที่เก็บอยู่ในช่วงก่อนปี 2538 แม้ว่าอัตราตามโครงสร้างควรเป็นร้อยละ 20 ก็ตามเพื่อส่งเสริมการกีฬาและดนตรี

5.ในส่วนของสินค้าที่ยังจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมในประเทศเป็นพิเศษได้กำหนดอัตราไว้ที่ร้อยละ 30 สินค้าเหล่านี้ เช่น

	อัตราอากรก่อนปี 2538	อัตราอากรปี 2540
1. ผ้าทอทำด้วยไหม	60	30
2. พรม	60	30
3. พรมน้ำมัน	60	30
4. สิ่งปิดผนังทำด้วยสิ่งทอ	60	30
5. เสื้อผ้าสำเร็จรูป	60	30
6. ถุงมือผ้า	60	30
7. ผ้าห่ม ผ้าปูโต๊ะ ผ้าปูเตียง ผ้าคลุมเตียง	60	30
8. ผ้าม่าน ผ้าใบคลุมของ เต็นท์	60	30
9. กระเป๋าหนัง ของทำด้วยหนัง	100	30
10. รองเท้า	60	30
11. ร่างแหคลุมผม	60	30
12. หมวก	100	30
13. ผมปลอม	60	30

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (อัดสำเนา)

6. สำหรับสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้กำหนดให้เก็บอากรในอัตราเดิม ซึ่งสูงกว่าโครงสร้าง โดยมิได้ปรับลดสู่โครงสร้าง เช่น บุหรี่ซิกาแรต กำหนดอัตราอากรร้อยละ 30 ซิการ์ ยาเส้น บุหรี่อื่น เหล้า กำหนดอัตราร้อยละ 60

ระยะเวลาในการปฏิรูปโครงสร้าง

1. สำหรับวัตถุดิบและสินค้าที่ไม่มีการผลิตในประเทศ หรือสินค้าที่ผลิตในประเทศแต่ไม่จำเป็นต้องมีความคุ้มครอง เห็นควรให้มีการปรับเข้าสู่โครงสร้างทันทีในปี 2538 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริโภคและผู้ผลิตได้รับประโยชน์ทันที

2. สินค้าที่มีการผลิตในประเทศแต่ยังต้องให้ความคุ้มครองต่อไปสักระยะหนึ่ง ให้ดำเนินการปรับลดอัตราอากรอย่างเป็นขั้นตอน โดยในปี 2538 อัตราอากรจะลดกึ่งหนึ่งของส่วนต่างระหว่างอัตราปัจจุบันและอัตราโครงสร้าง และจะลดลงสู่โครงสร้างในปี 2540 เพื่อให้ผู้ผลิตได้มีเวลาในการปรับตัว

กลุ่มสินค้าที่ดำเนินการปรับลดอัตราภาษีในครั้งนี้

จากตารางที่ 2.1 แสดงการเปลี่ยนแปลงของอัตราภาษีขาเข้าจำแนกตามฮาร์โมไนซ์จำนวน97 กลุ่มสินค้า ของปี 2533 2535 2538 และ 2540 โดยอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับร้อยละ 36.06 36.20 17.28 และ12.36 ตามลำดับ ขณะที่ความแตกต่างของอัตราภาษีขาเข้ามีค่าลดลงเช่นกัน จาก22.96 ในปี 2533 เหลือ 9.46 ในปี 2540

ในปี 2533 ซึ่งเป็นช่วงแรกของการศึกษา สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศยังคงมีอัตราการเติบโตที่สูงแม้ว่าอัตราการเติบโตเฉลี่ยจะต่ำกว่าช่วง 2 ปีก่อนหน้าก็ตาม ในด้านของอัตราภาษีขาเข้าในปี 2533 มีค่าอยู่ในช่วง 1-100 สินค้าที่เสียภาษีขาเข้าสูงสุด 10 อันดับแรกคือ (1) พรมและสิ่งทอปูพื้นอื่นๆ (2) ผ้าถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์ (3) เครื่องแต่งกายที่ใช้ประกอบเครื่องแต่งกายที่ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์ (4) เครื่องแต่งกายที่ใช้ประกอบเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์ (5) เครื่องสวมศีรษะและส่วนประกอบของเครื่องสวมศีรษะ (6) ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่นๆ ของเป็นชุดเสื้อผ้าที่ใช้แล้วทำด้วยสิ่งทอ (7) ยานบกนอกจากรถที่เดินบนราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ (8) ผ้าทอขนนิดพิเศษ ผ้าทอที่ทำด้วยปุยแบบทัฟต์ ผ้าลูกไม้ (9)เครื่องสำอาง และเส้นใยยาวประดิษฐ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าในกลุ่มสิ่งทอ เหตุผลของการกำหนดอัตราภาษีขาเข้าในอัตราที่สูงส่วนหนึ่งเป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศ แต่ในด้านหนึ่งเป็นภาระต่อผู้ผลิตในประเทศ ในกรณีที่

วัตถุดิบขนิดนั้นประเทศไทยต้องพึ่งพาการนำเข้า อาทิ เส้นใยยาวประดิษฐ์ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในอุตสาหกรรมสิ่งทอต้องเสียภาษีสูงกว่าร้อยละ 60 ส่วนสินค้าที่เสียภาษีขาเข้าในอัตราต่ำได้แก่ สินค้าทุน (Capital goods) ประเภท วัสดุก่อสร้าง ซีเมนต์ หัวรถจักรของรถไฟ รถที่เดินบนราง ส่วนประกอบและสินค้าประเภทเชื้อเพลิงทั้งนี้เพราะเป็นสินค้าที่ประเทศไทยยังไม่มีความสามารถในการผลิตหรือขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต

สภาพเศรษฐกิจไทยต้องประสบภาวะชงักงันในต้นปี 2534 ซึ่งเป็นผลพวงของสงครามอ่าวเปอร์เซีย และตามมาด้วยปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยภายในประเทศในกลางปี 2535 อันนำมาซึ่งอัตราการเติบโตที่ถดถอย แต่อย่างไรก็ตาม อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกันก็ยังคงมีอัตราการเติบโตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยไม่รุนแรง ประกอบกับฐานะทางการคลังของรัฐบาลค่อนข้างมั่นคง รัฐบาลจึงไม่จำเป็นต้องขึ้นอัตราภาษีขาเข้าเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าเหมือนเช่นในอดีต ดังนั้น อัตราภาษีขาเข้าในปี 2535 ส่วนใหญ่เป็นอัตราเดียวกับปี 2533 แต่ในด้านของอัตราขาเข้าเฉลี่ยของกลุ่มอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง กล่าวคือ สินค้าประมาณ 1 ใน 3 ของสินค้าทั้งหมดมีอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.5 -4 การเพิ่มขึ้นของอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยมาจากการขยายตัวของการนำเข้าในสินค้าที่มีสัดส่วนการนำเข้าและมีอัตราภาษีขาเข้าสูง ขณะที่สินค้าที่มีสัดส่วนการนำเข้าต่ำและมีอัตราภาษีขาเข้าต่ำมียอดการนำเข้าลดลง สินค้าประมาณร้อยละ 20 มีอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2533 ส่วนสินค้าที่เหลือมีอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยลดลงและมียอดการนำเข้าลดลง

ประเทศไทยเริ่มดำเนินการลดอัตราภาษีขาเข้าเพื่อส่งเสริมการค้าแบบเสรีตามพันธะที่ประเทศไทยมีต่อภาคีสมาชิกในปี 2538 การปรับลดอัตราภาษีขาเข้าในปีดังกล่าว ส่งผลให้อัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมไทยลดลงจากปี 2533 กว่าร้อยละ 50 สินค้าที่มีการปรับลดลงมากกว่าสินค้าประเภทอื่น คือ สินแร่ เคมีภัณฑ์ ปุ๋ย สบู่ ไม้และของทำด้วยไม้ ขนแกะ เส้นใยสิ่งทอจากพืชอื่นๆด้วยกระดาษและผ้าทอจากด้ายกระดาษ เส้นใยยาวประดิษฐ์ เส้นใยสั้นประดิษฐ์ พรมและสิ่งทอปูพื้นอื่นๆ ผ้าทอขนิดพิเศษ ผ้าถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์ เครื่องแต่งกาย เครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ ยานบกนอกจากรถที่เดินบนราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ ขณะที่อุตสาหกรรมที่เหลือมีอัตราภาษีขาเข้าลดลงลดหลั่นกันตั้งแต่ร้อยละ 2-20

ในปีสุดท้ายของการดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างภาษี กระทรวงการคลังตั้งเป้าหมายที่จะลดอัตราภาษีให้เหลือเพียง 6 อัตรา จาก 39 อัตรา อัตราภาษีสูงสุดไม่เกินร้อยละ 30 ยกเว้นสินค้าในกลุ่มพิเศษ ถ้าการลดอัตราภาษีเป็นไปตามแผนที่วางไว้และสัดส่วนของการนำเข้าไม่เปลี่ยนแปลง อัตราภาษี

ขาเข้าของไทยจะลดลงเหลือร้อยละ 12.36 ในปี 2540 อัตราภาษีลดลงจากปี 2538 เพียงเล็กน้อย เนื่องจากนโยบายของกระทรวงการคลังกำหนดให้สินค้าที่มีความพร้อม หรือมีความสามารถในการแข่งขันกับการนำเข้าได้สินค้าประเภทนั้นดำเนินการปรับลดอัตราภาษีลงสู่โครงสร้างในปี 2538 ส่วนสินค้าใดที่รัฐจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองต่อไปอีกระยะหนึ่งสินค้าดังกล่าวจะมีการปรับลดเป็น 2 ขั้นตอน ดังนั้น สินค้าที่มีการปรับลดอัตราภาษีขาเข้ามากจึงเป็นสินค้าที่อยู่ในกลุ่มที่รัฐต้องให้ความคุ้มครอง สินค้าที่มีการลดภาษีขาเข้ามากกว่าสินค้ากลุ่มอื่นๆ อาทิ สินค้าในกลุ่มสิ่งทอ ประเภท ฝ้าย พรมและสิ่งทอปูพื้นอื่นๆ ผ้าทอชนิดพิเศษ ผ้าทอที่ทำปุยแบบทัฟต์ ผ้าลูกไม้ ผ้าถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์ เครื่องแต่งกายของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกาย ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่นๆ ของเป็นชุดเสื้อผ้าที่ใช้แล้วทำด้วยสิ่งทอ สินค้าในกลุ่ม เครื่องหนัง ผลิตภัณฑ์เซรามิก แก้วและเครื่องแก้ว ขณะเดียวกันสินค้า 13 ประเภท มีอัตราภาษีคงที่ คือ 1)ธัญพืช 2) ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์ 3) กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร 4) สินแร่ ตะกรันและเถ้า 5) ปุ๋ย 6) วัตถุระเบิด ผลิตภัณฑ์จำพวกดอกไม้เพลิง 7) ของที่ใช้ถ่ายรูปหรือถ่ายภาพยนต์ 8) ไม้ก๊อกและของทำด้วยไม้ 9) ขนแกะ ขนละเอียดหรือขนหยาบของสัตว์ 10) ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง โลหะ เครื่องเพชรพลอย 11) ดีบุกและของทำด้วยดีบุก 12) โลหะสามัญ 13) หัวรถจักรของรถไฟ รถที่เดินบนราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์ และอาวุธและกระสุนซึ่งเป็นสินค้าที่มีขั้นตอนของการปรับลดภาษีเพียงขั้นตอนเดียว

หลังจากประกาศกระทรวงการคลังที่ ศก. 13/2533 กระทรวงการคลังได้มีการทยอยดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างภาษี โดยกระทรวงการคลังได้จำแนกสินค้าออกเป็น 20 หมวดใหญ่ โดยการปรับลดอัตราภาษีขาเข้าตั้งแต่ปี 2533 ถึง ธันวาคม 2537 รัฐบาลได้ทะยอยปรับโครงสร้างอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าจำนวน 9 หมวดสินค้าซึ่งประกอบด้วย เครื่องจักร(บางส่วน) รถยนต์นั่งและปิกอัพ (บางส่วน) คอมพิวเตอร์และชิ้นส่วน เคมีภัณฑ์ สินแร่ เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก โลหะสามัญอื่นๆ เครื่องมือวัดทดสอบค้นคว้าและใช้ทางการแพทย์ เครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ (บางส่วน) ครอบคลุมพิกัด 2,990 รายการหรือคิดเป็นร้อยละ 39.5 ของรายการทั้งหมด สำหรับการปฏิรูปในปี 2538 -2540 กระทรวงการคลังจะดำเนินการปฏิรูปโครงสร้างภาษีที่เหลือจำนวน 11 หมวดสินค้า ประกอบด้วย กลุ่มเชื้อเพลิง ปิโตรเคมี และยาง(ตอนที่ 27 29 บางส่วน 39 และ 40) กลุ่มสิ่งทอ(ตอนที่ 50-63) กลุ่มหนัง เครื่องหนัง รองเท้า และอื่นๆ (ตอนที่ 41-43 64-67) กลุ่มไม้ เยื่อไม้ กระดาษและสิ่งพิมพ์ (ตอนที่ 44-49) กลุ่มแก้ว ซีเมนต์ แอสเบสทอส และอัญมณี (ตอนที่ 25 68-71) กลุ่มอาหารสำเร็จรูป เครื่องดื่ม สุรา ยาสูบ (ตอนที่ 16-24) กลุ่มยานพาหนะและชิ้นส่วน (ตอนที่ 86-89 ยกเว้นยานบกในตอนที่ 87) กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ ของเล่น ศิลปกรรม โบราณวัตถุ (ตอนที่ 94-97) กลุ่มนาฬิกา เครื่องดนตรี อาวุธ และกระสุน (ตอนที่ 84-85) กลุ่มเครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า (ตอนที่ 84-85 เฉพาะส่วนที่เหลือ) และกลุ่มผลิตภัณฑ์เคมีภัณฑ์ฟอกย้อม (บางส่วนของตอนที่ 28 29 32 34) ครอบคลุมพิกัดสินค้า 3,908 รายการ หรือคิดเป็นร้อยละ 52 ของ

พิกัดทั้งหมด เมื่อรวมกับภาษีที่ได้มีการปรับลดไปในช่วงก่อนหน้าแล้วจะทำให้มีสินค้าที่ได้รับการปรับลดจำนวน 20 หมวดสินค้า ครอบคลุมสินค้า 6,898 รายการหรือคิดเป็นร้อยละ 91.2 ของจำนวนพิกัดทั้งหมด และภายหลังการปฏิรูปโครงสร้างภาษีเสร็จสิ้นในปี 2540 แล้ว อัตราภาษีสำหรับสินค้าเข้าจะมีการปรับลดจากร้อยละ 5-85 ในปี 2533 เหลือเพียงร้อยละ 1-30 ยกเว้นในหมวดยานยนต์ซึ่งอัตราภาษีจะอยู่สูงกว่าเพดานอัตราภาษีโดยทั่วไปซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงทางการค้าของประเทศที่เห็นควรให้อุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องได้รับการคุ้มครองต่อไปอีกระยะหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะเปรียบเทียบโครงสร้างอัตราภาษีก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่าในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีส่วนใหญ่มีค่ามากว่าร้อยละ 30 ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 40 ของจำนวนพิกัดทั้งหมด ภายหลังการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีจะพบว่าสินค้าส่วนใหญ่มีการปรับตัวลดลง โดยอัตราภาษีนำเข้าในปี 2540 ยังคงกระจุกตัวอยู่ที่อัตราภาษีร้อยละ20-30 ถึงกว่าร้อยละ30ของจำนวนพิกัดทั้งหมด ขณะที่จำนวนสินค้าที่มีอัตราภาษีขาเข้าอยู่ในช่วงร้อยละ5-20 มีจำนวนเพิ่มขึ้น (รูปภาพที่ 2.1) ซึ่งการปรับลดอัตราภาษีขาเข้าในครั้งนี้ใครคือผู้ได้รับประโยชน์และใครเป็นผู้สูญเสียจะได้มีการนำเสนอในส่วนของบทวิเคราะห์ต่อไป

2. มาตรการคืนภาษี

การพัฒนาโดยอาศัยการส่งออกในภาคอุตสาหกรรมเป็นตัวนำ การประสบความสำเร็จจึงต้องเกิดจากความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อาทิ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในฐานะผู้ให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ลงทุน กรมศุลกากรมีส่วนช่วยเหลือผู้ส่งออกด้วยการใช้มาตรการคืนภาษีแก่วัตถุดิบเหตุผลของการให้คืนภาษีเพื่อลดภาระของต้นทุนที่แฝงอยู่ในรูปของภาษีขาเข้า ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยยังต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง อาทิ จากการศึกษาของกองวิจัยตลาด กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ พบว่า ผลิตภัณฑ์หนัง และรองเท้า พึ่งพาวัตถุดิบจากการนำเข้าถึงร้อยละ 59 และ 45 ตามลำดับ [2] เพื่อบรรเทาปัญหาดังกล่าว กรมศุลกากรจึงอนุญาตให้ผู้ผลิตที่นำเข้าวัตถุดิบมาเพื่อ ผลิต ผสม ประกอบ หรือบรรจุเพื่อการส่งออก สามารถขอคืนภาษีได้ ภาษีที่ผู้ส่งออกขอคืนได้ คือ ภาษีขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีบำรุงเทศบาล ภาษีสรรพสามิต และภาษีเพื่อมหาดไทย โดยผู้ส่งออกที่ได้รับสิทธิ์ในการคืนภาษีต้องดำเนินการส่งสินค้าออกภายใน 1 ปี นับแต่วันที่นำเข้า และจะต้องขอคืนภาษีภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ส่งออก โดยผู้ได้รับสิทธิ์ในการขอคืนนั้นต้องชำระภาษีขาเข้ารวมทั้งภาษีอื่นๆ ตามที่กำหนด เมื่อส่งออกแล้วสามารถนำเอกสารการชำระภาษีมาขอคืนที่กรมศุลกากรซึ่งกรม

---

[2] กองวิจัยการตลาด1 กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, รายงานการศึกษาวิเคราะห์การพึ่งพาวัตถุดิบการนำเข้าของสินค้าออกสำคัญ (กรุงเทพฯ, 2538) หน้า 5-6.

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศุลกากรจะจ่ายคืนภาษีในรูปเงินสดหรือหนังสือค้ำประกันในทางปฏิบัติกรมศุลกากรนิยมจ่ายคืนเป็นหนังสือค้ำประกัน เช่น ในปี 2538 ผู้ส่งออกได้รับคืนภาษีจำนวน 16,940.61 ล้านบาท โดยกรมศุลกากรจ่ายเป็นเงินสด 3,038.66 ล้านบาท และเป็นหนังสือค้ำประกันจำนวน 13,901.95 ล้านบาท

การคืนภาษีอากรตามมาตรา 19 ทวิ ให้กับผู้ผลิตที่ผลิตเพื่อการส่งออกซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2516 นั้น พบว่ายังมีผู้ที่มาขอรับสิทธิประโยชน์ค่อนข้างน้อย เนื่องจากในระยะแรกผู้ส่งออกยังไม่มีความคุ้นเคยกับมาตรการดังกล่าว ช่วงที่มีผู้มาขอคืนภาษีมากที่สุดคือช่วงหลังทศวรรษ 1980 โดยสัดส่วนของการขอคืนภาษีต่อมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.84 ในปี 2526 เป็นร้อยละ 1.60 ในปี 2532 และลดลงเหลือร้อยละ 0.92 ในปี 2538 จากงานวิจัยของไพฑูรย์ และคณะ พบว่าในช่วง 2529-2533 อุตสาหกรรมได้รับการคืนภาษีต่อมูลค่าการส่งออกมาก คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์เหล็ก ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์พลาสติก อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ และผลิตภัณฑ์กระดาษ อุตสาหกรรมเซรามิก และอุตสาหกรรมอโลหะ[3]

ข้อดีของการคืนภาษี คือ ผู้ผลิตสามารถซื้อวัตถุดิบได้ในราคาตลาดโลก อันเป็นการช่วยผู้ผลิตสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้โดยไม่เสียเปรียบต่อกัน แต่ที่ผ่านมามาตรการคืนภาษีของไทยยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ส่งออกเท่าที่ควร ทั้งนี้เกิดจากความล่าช้าของการคืนภาษีซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากความซับซ้อนของสูตรที่ใช้ เช่นบางบริษัทมีสูตรในการผลิตถึงกว่า 5,000 สูตร และแต่ละสูตรต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุดิบนับร้อยรายการซึ่งยากต่อการตรวจสอบทำให้ปริมาณงานเอกสารมากเป็นผลให้การคืนภาษีมีความล่าช้า ในปี 2538 มีสูตรที่ใช้สำหรับการคืนภาษีถึง 126,750 สูตร ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวกรมศุลกากรได้มีการดำเนินการปรับปรุงระบบภาษีอากร ดังนี้[4]

1. ให้ลดวงเงินค้ำประกันลงกึ่งหนึ่งของอัตราที่เรียกเก็บทั่วไป สำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อผลิต ประกอบ หรือบรรจุ เพื่อการส่งออก โดยกรมศุลกากรลดวงเงินค้ำประกันจากประมาณ 20,438 ล้านบาท เหลือ 13,906 ล้านบาท ในปี 2538 และจะลดลงเหลือ 11,316 ล้านบาท ในปี 2540 ผู้สามารถใช้สิทธิ์ในการลดวงเงินค้ำประกันได้ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

---

[3] ไพฑูรย์ วิบูลชุติกุล, แนวทางการปรับปรุงเครื่องมือกลไกของรัฐเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า เล่ม 1 รายงานวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539), หน้า 2-74.

[4] กองคืนภาษีอากร, "แนวทางใหม่ของการคืนภาษีอากรตามมาตร 19 ทวิ," **วารสารศุลกากร** 7(พฤษภาคม-มิถุนายน,2538) :22.

1.1 เป็นบริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์

1.2 เป็นบริษัทมหาชน

1.3 เป็นสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และได้รับรองจากคณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมว่ามีฐานะมั่นคงทางการเงิน โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

1.4 เป็นสมาชิกของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และได้รับรองจากคณะกรรมการสภาหอการค้าว่ามีฐานะมั่นคงทางการเงิน โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

1.5 ต้องเป็นกิจการที่ผ่านการรับรองจากผู้ตรวจสอบบัญชีว่าเป็นกิจการที่มีกำไรติดต่อกันอย่างน้อย 2 ปี นับแต่วันที่ร้องขอ และไม่เคยได้รับการปฏิเสธการรับรองฐานะจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย

2. ปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการคืนอากรใหม่ ดังนี้

2.1 กำหนดสูตรมาตรฐานขึ้น สำหรับสินค้าที่มีสูตรในการผลิตไม่ซับซ้อน

2.2 ในส่วนของสินค้าที่มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน หรือมีการเปลี่ยนแปลงสูตรในการผลิตบ่อยๆ ให้ผู้ส่งออกสามารถเลือกปฏิบัติได้ดังนี้

- ใช้ระบบบัญชีควบคุมปริมาณวัตถุดิบที่ผลิตส่งออก แทนการใช้ระบบสูตรโดยให้ผู้ตรวจบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้รับรอง
- ใช้ระบบสูตรเหมือนปัจจุบัน สำหรับผู้ส่งออกที่ไม่ประสงค์จะใช้ระบบบัญชี

สำหรับการปรับปรุงระบบการคืนภาษีขาเข้าตามมาตรา 19 ทวิ ในครั้งนี้คาดว่าจะเกิดผลดีต่อผู้ประกอบการส่งออก หลายด้าน อาทิ

1.ผู้ส่งออกสามารถลดภาระของการวางเงินค้ำประกันลงได้ประมาณกึ่งหนึ่งของวงเงินค้ำประกัน ซึ่งมีผลดีต่อการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

2.ในกรณีการใช้ระบบบัญชีและการตรวจสอบภายหลัง ผู้ส่งออกจะได้รับการคืนภาษีที่รวดเร็ว และสะดวกมากขึ้น เพราะไม่ต้องเสียเวลาในขั้นตอนของการรับรองสูตร และการตรวจสอบความถูกต้อง ทำให้สามารถรองรับการขยายตัวของธุรกิจส่งออกเพิ่มขึ้น

3.สำหรับการใช้สูตรมาตรฐานจะสะดวกในการที่ไม่ต้องตรวจสอบสูตรของผู้ส่งออกทุกราย อันเป็นการช่วยประหยัดเวลา

4.กรมศุลกากรสามารถลดปริมาณงานด้านเอกสารสำหรับการคืนภาษีอากรลงได้ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และจะช่วยให้ผู้ส่งออกสามารถได้รับคืนเงินภาษีเร็วขึ้น

การปรับปรุงระบบการดำเนินงานของกรมศุลกากรในครั้งนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่มีขนาดเล็กถึงกลางที่มีเงินทุนจำกัด

3. การขอคืนภาษีการส่งออก

การส่งเสริมการส่งออกเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐบาลถือปฏิบัติมาโดยตลอด เพื่อผลในทางการค้าระหว่างประเทศ อันจะทำให้การผลิตในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้น กรมศุลกากรมีหน้าที่ในการเก็บภาษีขาเข้า จ่ายคืนภาษีตามมาตรา 19 ทวิ หน้าที่อีกประการหนึ่งในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ส่งออกไทย คือ การขอคืนการส่งออกเพื่อทดแทนค่าภาระภาษีที่มีอยู่ในมูลค่าของวัสดุ อุปกรณ์ อะไหล่ เครื่องจักร เชื้อเพลิง และพลังงานอย่างอื่นที่ใช้ในการผลิตสินค้าโดยจ่ายให้แก่ผู้ส่งออกในรูปของบัตรภาษี

พระราชบัญญัติขอคืนค่าภาษีอากรสินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร พ.ศ.2524 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการขอคืนฯ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธาน อธิบดีกรมศุลกากร ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจการคลัง ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินห้าคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายอัตราขอคืน ประเภทสินค้าที่ไม่ได้รับขอคืน หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และกำหนดเวลาจ่ายเป็นเงินขอคืน ฯลฯ

ผู้ที่มีสิทธิได้รับเงินขอคืนจะต้องเป็นผู้ส่งออกที่ไม่ได้รับสิทธิคืนภาษีหรือยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีอากรตามกฎหมายอื่น ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตเองหรือไม่ก็ตาม แต่สินค้านั้นต้องผลิตในราชอาณาจักร คำว่า "ผลิต" หมายถึง การประกอบ แปรรูป แปรสภาพ หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีขึ้นไม่ว่าด้วยวิธีการใด ทั้งนี้การส่งออกต้องปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายและเป็นไปเพื่อการค้า ถ้าเป็นการส่งออกเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช้เพื่อการค้าที่ไม่อาจขอขอคืนได้ ยกเว้นเป็นการขายสินค้าให้แก่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจตามโครงการเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ หรือขายสินค้าให้แก่ผู้มีสิทธิทางการทูตหรือองค์การระหว่างประเทศที่มีสิทธิ์นำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร ส่วน

สินค้าส่งออกที่ไม่ได้รับการขอคืน ประกอบด้วย [5]

---

[5]โสพล บรรจงปรุ, "การขอคืนค่าภาษีอากรหลังการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่ม," วารสารศุลกากร 5 (กรกฎาคม-สิงหาคม,2535), : 11.

1. สินค้าที่ไม่ได้ผลิตในราชอาณาจักร

2. แร่ ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

3. สินค้าซึ่งเสียภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมการส่งออก

4. สินค้าที่คณะกรรมการขดเขยฯ กำหนดให้ไม่ได้รับการขดเขย ตาม ประกาศคณะกรรมการขดเขยฯ 1/2535 มีผลบังคับแก่การส่งออกตั้งแต่ 1 มกราคม 2535 ได้แก่ ข้าว ข้าวฟ่าง ข้าวสาลี ข้าวโพด หนังโค หนังกระบือที่ยังไม่ฟอก รังไหม สัตว์น้ำมีชีวิต ถั่ว เมล็ดละหุ่ง ปอ และเศษปอ ครั่งดิบ ครั่งเม็ด มันสำปะหลัง น้ำตาลทราย น้ำตาลทรายดิบหรือน้ำตาลทรายดิบ กากน้ำตาล กากมะพร้าว ฝ้าย นุ่น งิ้ว ง้าว สัตว์ทุกชนิดที่ไม่ใช่สัตว์น้ำหรือสัตว์ปีกรวมทั้งวัตถุพลอยได้จากสัตว์ ทองคำ ทองขาว เงิน นาก โลหะเจือวัตถุดังกล่าว รวมถึงวัตถุที่ทำเทียมแต่ไม่รวมถึงสินค้าที่ใช้ประดับกายหรือเครื่องแต่งกาย

ผู้ส่งออกที่ต้องการจะขอรับเงินขดเขยจะต้องยื่นใบขนสินค้าขาออกพร้อมด้วยใบขนสินค้าออกมุมน้ำเงินเป็นสำเนาใบขนสินค้าออกเพิ่มขึ้นอีก 1 ฉบับ แล้วผ่านพิธีการส่งออกจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้รับรองการตรวจปล่อยและรับบรรทุกยานพาหนะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร จากนั้นจึงนำหลักฐานมาขอรับใบขนสินค้าออกมุมน้ำเงินจากหน่วยใบขนส่งสินค้ามุมน้ำเงิน กองคืนอากร เพื่อนำไปประกอบเอกสารอื่นแล้วยื่นขอขดเขยต่อฝ่ายขดเขยต่อไป สำหรับมูลค่าเงินขดเขยที่กรมศุลกากรจะจ่ายคืนให้กับผู้ส่งออกมาจาก ภาษีที่กรมศุลกากร กรมสรรพากร และกรมสรรพสามิตกันไว้ไม่เกินร้อยละหนึ่งเว้นแต่มีเหตุอันสมควรรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะสั่งให้กันเพิ่มแต่จะไม่เกินร้อยละสองของรายได้จากภาษีที่เก็บได้

จำนวนเงินขดเขยเพิ่มขึ้นจาก 255 ล้านบาทในปี 2523 เป็น 6 พันล้านบาทในปี 2533 และเพิ่มขึ้นเป็น 6.3 พันล้านบาทในปี 2537 [6] สำหรับสินค้าส่งออกที่ได้รับการขดเขยมากที่สุดในช่วงทศวรรษ 1980 -ต้นทศวรรษ 1990 คือ สิ่งทอและผลิตภัณฑ์สิ่งทอ อาหารกระป๋อง เสื้อผ้าสำเร็จรูป และผลไม้กระป๋อง สินค้าที่มาขอรับการขดเขยเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า วิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ เป็นต้น ในด้านของอัตราขดเขยจากการศึกษาของไพฑูรย์ พบว่าอัตราขดเขยในช่วง 2529-

[6] Secretariat of World Trade Organization,Trade Policy Review Thailand (21 November 1995),p.58.

2533 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.3-7.0 [7] โดยเฉลี่ยแล้วอุตสาหกรรมส่งออกจะได้รับการชดเชยประมาณร้อยละ 4 ของมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้น ในปี 2538 อุตสาหกรรมส่งออกได้รับการชดเชยเพิ่มขึ้น โดยอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับการชดเชยต่อมูลค่าการส่งออกสูงสุดถึงร้อยละ 8.23 ขณะที่สินค้าเกษตรแปรรูป (มันสำปะหลัง มันฝรั่ง) ได้รับการชดเชยต่ำสุดในอัตราร้อยละ 0.3 [8]

การจ่ายเงินชดเชยนั้น กรมศุลกากรจะจ่ายให้แก่ผู้ส่งออก หรือผู้รับโอน โดยจ่ายเป็นบัตรภาษีมีราคา 100,000 10,000 1,000 และชนิดที่ไม่กำหนดราคาซึ่งระบุจำนวนเงินที่ต่ำกว่า 1,000 บาท อายุของบัตรภาษีมีระยะเวลา 3 ปี และอาจต่ออายุได้ไม่เกิน 2 ครั้งๆละ 3 ปี ซึ่งจะต้องยื่นขอต่ออายุก่อนกำหนดวาระต่อฝ่ายชดเชยอากรเพื่อดำเนินการให้ต่อไป หากผู้ได้รับบัตรภาษีไม่ประสงค์ใช้ประโยชน์จากบัตรภาษีสามารถโอนให้แก่บุคคลอื่นได้ แต่ต้องขอโอนก่อนการออกบัตรภาษี โดยต้องมีหลักฐานยินยอมรับโอน กรณีการโอนบัตรภาษีภายหลังออกบัตรสามารถโอนได้ในกรณีดังนี้

1. การโอนให้ทายาทผู้รับโอนกิจการของผู้ที่มีชื่อในบัตรภาษีซึ่งถึงแก่ความตาย
2. การโอนให้ผู้ซึ่งรับโอนกิจการของผู้มีชื่อในบัตรภาษีมาดำเนินการต่อไป
3. การโอนให้ทายาทให้แก่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลใหม่ อันเกิดจากการควบคุมกิจการเข้าด้วนกันระหว่างนิติบุคคลผู้มีชื่ออยู่ในบัตรภาษีและนิติบุคคลอื่น
4. การโอนให้แก่บุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการ

ดังนั้น การมีมาตรการชดเชยภาษีจึงกล่าวได้ว่าทำให้ผู้ผลิตได้รับการคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกัน ก็เป็นการลดความได้เปรียบระหว่างอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม/ไม่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน แต่เนื่องจากวงเงินชดเชยมีจำนวนจำกัด จึงทำให้ไม่สามารถลดภาระภาษีได้ทั้งหมด นอกจากนั้น การให้การชดเชยภาษีมักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นการอุดหนุนการส่งออกจากประเทศคู่ค้าอันนำมาซึ่งการเรียกเก็บภาษีตอบโต้ (Countervailing Duty) จากสินค้าส่งออกของไทย และจากข้อตกลงทางการค้าของแกตต์ที่ให้ประเทศสมาชิกต้องลดการอุดหนุนการผลิตสินค้าของตนลง อันหมายถึงว่าในอนาคตการใช้มาตรการชดเชยภาษีคงจะทำได้ในจำนวนจำกัด

---

[7] ไพฑูรย์ วิบูลชุติกุล, แนวทางการปรับปรุงเครื่องมือกลไกของรัฐเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้า เล่ม 1 รายงานวิจัยเพื่อประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539), หน้า 2-67-69.

[8] Secretariat of World Trade Organization,Trade Policy Review Thailand, p.58

มาตรการนี้ประกอบด้วย การห้ามนำเข้า การขอใบอนุญาตในการนำเข้า การกำหนดโควตาการนำเข้า การเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ มาตรการดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อรักษาระดับราคา เพื่อการรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ เพื่อการคุ้มครองทรัพยากร และเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค

ปัจจัยทางการเมืองเป็นสาเหตุหนึ่งของการห้ามนำเข้าสินค้าที่องค์การสหประชาชาติใช้เพื่อเป็นมาตรการต่อต้านประเทศที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง โดยมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่มีผลบังคับใช้ในระยะหนึ่งเท่านั้น เมื่อประเทศดังกล่าวยอมปฏิบัติตามข้อเสนอขององค์การสหประชาชาติ ก็จะมีการยกเลิกมาตรการดังกล่าว สำหรับประเทศไทยมีการห้ามนำเข้าด้วยเหตุผลทางการเมืองเช่นกัน เช่น การห้ามนำเข้าสินค้าจากประเทศในแอฟริกา ซึ่งการห้ามดังกล่าวได้ยกเลิกไปในปี 2533 แต่อย่างไรก็ตาม สินค้าที่มีถิ่นกำเนิดจากประเทศยูโกสลาเวียนั้นยังคงเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้าของไทย สำหรับสินค้าที่ห้ามนำเข้าประกอบด้วย ของเลียนแบบ รถจักรยานยนต์ที่ใช้แล้ว เครื่องเล่นเกมส์ที่ใช้แล้ว ก๊าซ LPG Kerone (ภาคผนวกที่ 1)

การขออนุญาตในการนำเข้าสินค้าเป็นมาตรการหนึ่งในการจำกัดการนำเข้าสินค้าของไทย ซึ่งใบอนุญาตในการนำเข้าที่ใช้มีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือ ใบอนุญาตแบบอัตโนมัติ (automatic licensing) ใบอนุญาตแบบไม่อัตโนมัติ (non-automatic licensing) และมาตรการพิเศษ (special measures) ใบอนุญาตแบบไม่อัตโนมัติมักจะใช้กับการนำเข้าสินค้าเกษตร ส่วนมาตรการพิเศษนั้นจะใช้กับการนำเข้าปลาทูน่าครีบเหลือง (yellow fin tuna) และการนำเข้าไม้จากประเทศเมียนมาร์ เหตุผลของการกำหนดให้ผู้นำเข้าต้องขอใบอนุญาตในการนำเข้า คือ เพื่อการคุ้มครองอุตสาหกรรม ความปลอดภัย และเหตุผลทางด้านศีลธรรม สำหรับสินค้าที่ต้องขออนุญาตนำเข้าในปี 2538 มีอยู่ 53 รายการ สินค้าที่กำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตในการนำเข้า อาทิ กาแฟผงสำเร็จรูปที่ไม่มีกาก ชาใบและชาผง นมผงขาดมันเนย หัวมันฝรั่ง กากถั่วเหลือง ข้าวโพดที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ เส้นไหมดิบที่ยังไม่ได้ตี เป็นต้น การบรรลุข้อตกลงของแกตต์ ทำให้ประเทศไทยต้องดำเนินการยกเลิกระบบการจำกัดการนำเข้าด้วยการการออกใบอนุญาตนำเข้ามาเป็นการใช้มาตรการภาษีแทน ซึ่งสินค้าเกษตร 11 รายการจาก 23 รายการต้องมีการยกเลิกระบบใบอนุญาต ในปี 2538 ประกอบด้วย ใบยาสูบ ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง แป้ง มันฝรั่ง มะพร้าว เมล็ดกาแฟ ข้าวโพด นมผงขาดมันนมเนย หัวหอม(ภาคผนวกที่ 1)

การเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษในการนำเข้าในปี2538 ประเทศไทยมีการเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษจากสินค้านำเข้าประเภทเนื้อปลา ข้าวสาลี ข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์ แผ่นเหล็กและแผ่นโลหะ

(ภาคผนวกที่ 2) จุดประสงค์ของการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ นั้นคือการรักษาระดับราคาสินค้าภายในประเทศ และมาตรการนี้ได้มีการทะยอยยกเลิกไป อาทิ ในปี 2535 มีการยกเลิกค่าธรรมเนียมในการนำเข้ารถยนต์

มาตรการที่มีผลต่อการนำเข้าอีกประเภทหนึ่ง คือ การเก็บภาษีสรรพสามิต โดยสินค้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิต ประกอบด้วย เครื่องดื่มประเภทที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ ไพ่ ปิโตรเลียม และผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม รถยนต์ เรือยอชต์ เครื่องสำอาง เครื่องปรับอากาศ โคมไฟ เครื่องแก้ว การแข่งม้า ซึ่งอัตราภาษีที่เรียกเก็บมีค่าอยู่ในช่วงร้อยละ 2-62 โดยปรกติแล้วภาษีสรรพสามิตที่เรียกเก็บจากการนำเข้าและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศมักจะเป็นอัตราเดียวกัน ยกเว้นในกรณีของเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ซึ่งภาษีสรรพสามิตที่เรียกเก็บจากสินค้าภายในประเทศจะสูงกว่าสินค้านำเข้าสาเหตุของความแตกต่างดังกล่าวเกิดจากลักษณะของการผลิตสินค้าที่มีลักษณะของการผลิตแบบผูกขาด ซึ่งความแตกต่างของอัตราภาษีจะถูกทำให้หมดไปในปี 2542 [9]

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นผู้หนึ่งที่มีอำนาจในการกำหนดให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมในการนำเข้าเพื่อการคุ้มครองอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และเพื่อต่อต้านการทุ่มตลาดหรือเมื่อพบว่าโครงสร้างภาษีมีความไม่เหมาะสม เช่น กรณีที่เก็บภาษีนำเข้าจากวัตถุดิบสูงกว่าสินค้าสำเร็จรูป ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บมักจะไม่เกินร้อยละ 50 ของราคาสินค้าเข้า มาตรการนี้มีผลบังคับในระยะสั้นเท่านั้น และมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อยๆ เช่น ในปี 2537 มีการยกเลิกค่าธรรมเนียมการนำเข้าแร่สังกะสี [10]

การบังคับใช้ขึ้นส่วนภายในประเทศ มาตรการนี้มีผลบังคับใช้กับบางอุตสาหกรรมซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงที่ผู้รับการส่งเสริมการลงทุนกับ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน มีการบังคับใช้ขึ้นส่วนกับอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์ รถโดยสาร รถจักรยานยนต์ ผลิตภัณฑ์นม เครื่องยนต์ดีเซลสำหรับการเกษตร เครื่องยนต์เบนซิน และจากการเจรจา TRIMs ซึ่งจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยีได้ระบุให้ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยให้ดำเนินการยกเลิกข้อ

---

[9] Secretariat of World Trade Organization,Trade Policy Review Thailand (21 November 1995),p.44-45.

[10] Secretariat of World Trade Organization,Trade Policy Review Thailand (21 November 1995),p.43.

บังคับดังกล่าวในปี 2542 สำหรับประเทศไทยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้เริ่มมีการยกเลิกข้อบังคับการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ สำหรับผู้ที่มาขอรับการส่งเสริมหลังปี 2536 ส่วนโครงการที่ได้รับการส่งเสริมไปก่อนหน้า ผู้ผลิตจะต้องมีการใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศต่อไปอีกระยะหนึ่งซึ่งจะไม่เกินปี 2542[11]

การออกกฎหมายป้องกันการทุ่มตลาด (Anti-Dumping) และมาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Coutervailing duty action) อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์ มาตรการนี้จะถูกนำมาใช้เมื่อมีการร้องเรียนจากผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือคณะรัฐมาตรีเห็นชอบ ในประเทศไทยมีการนำมาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดออกมาใช้เพียงครั้งเดียวในปี 2537 กับสินค้าประเภทไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ โดยการเก็บภาษีเพิ่มอีกร้อยละ 30 มาตรการดังกล่าวจะสามารถใช้ติดต่อกันได้ไม่เกิน 5 ปี

5. มาตรการที่มีผลต่อการส่งออก

สินค้าส่งออกโดยทั่วไปมักจะได้รับการยกเว้นภาษี อย่างไรก็ตาม มีสินค้ากลุ่มหนึ่งที่ผู้ส่งออกต้องเสียภาษีในการส่งออก สินค้าดังกล่าวได้แก่ อาหารสัตว์ ไม้ ไม้สน ไหมดิบและไม้อัด ซึ่งจะต้องเสียภาษีส่งออกในอัตราร้อยละ 3-10 สำหรับในปี 2537 สินค้าที่มีการเรียกเก็บภาษีในการส่งออกในอัตราที่ต่ำลงเหลือเพียงร้อยละ 2-3 ส่วนไหมดิบนั้นมีการยกเลิกภาษีส่งออกในปี 2534

ในปี 2533 ประเทศไทยมีการเรียกเก็บภาษีส่งออกของตลับลูกปืนที่ส่งไปจำหน่ายยังตลาดสหภาพยุโรปเพื่อป้องกันการเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาด ซึ่งอัตราภาษีที่เรียกเก็บกับสินค้าดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงจาก 1.76 บาท/หน่วย ในปี 2533-34 เหลือ 0.66/หน่วยในปี 2538-39 (ภาคผนวกที่ 2) ส่วนการส่งออกเมล็ดกาแฟนั้นผู้ส่งออกจะเสียภาษีในอัตรากิโลกรัมละ 5 บาท

การกำหนดโควตาการส่งออก จะใช้กับสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ส่งไปจำหน่ายยังสหภาพยุโรป โดย ซึ่งประเทศไทยได้รับการจัดสรรโควตาในการส่งออกมันสำปะหลังไปตลาดสหภาพยุโรปปีละ 5.5 ล้านตัน (แต่ยอดการส่งออก 4 ปี ต้องไม่เกิน 21 ล้านตัน) แต่ในอนาคตการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยจะต้องเปลี่ยนจากการใช้ระบบโควตาในการส่งออกเป็นการใช้มาตรการภาษีแทน

---

[11] Secretariat of World Trade Organization,Trade Policy Review Thailand (21 November 1995),p.52-53.

6. สิทธิประโยชน์การส่งเสริมการลงทุน

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Borad of Investment หรือ BOI) ตั้งขึ้นเมื่อปี 2502 ต่อมาในปี 2503 จึงมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรมขึ้น พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุนได้รับการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งเพื่อตอบสนองนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐที่ได้เปลี่ยนแปลงไป เดิมทีในทศวรรษ 1960 นโยบายของรัฐเน้นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ประเภทอุตสาหกรรมที่รัฐให้การส่งเสริมในระยะแรก จึงเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดค่อนข้างใหญ่ ใช้เงินลงทุนสูง และมีการใช้ปัจจัยทุนมาก เช่น ใน พ.ร.บ.ส่งเสริมการลงทุนเพื่อการอุตสาหกรรมปี 2503 ได้แบ่งอุตสาหกรรมออกเป็น 3 ประเภท โดยแต่ละประเภทจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรลดหลั่นกันไป โดยรัฐให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมที่ใช้ปัจจัยทุนเข้มข้นที่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนมากกว่าอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงาน รวมทั้งต้องเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นจำนวนมาก ต่อมากฎหมายส่งเสริมการลงทุนได้รับการแก้ไขปรับปรุงในลักษณะของการเน้นใช้แรงงานและวัตถุดิบภายในประเทศมากขึ้น ในปัจจุบันนโยบายการส่งเสริมการลงทุน คือ การกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค การพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออก การพัฒนาขีดความสามารถทางด้านเทคโนโลยี การรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การเร่งรัดการลงทุนจากต่างประเทศและสนับสนุนให้คนไทยมีส่วนร่วมในโครงการลงทุนจากต่างประเทศ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน การสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงการผลิต นอกจากนี้ รัฐบาลไทยยังมีนโยบายสนับสนุนการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ เช่น การลงทุนในประเทศจีนและประเทศในอินโดจีน

มาตรการส่งเสริมการลงทุนตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมการลงทุน มีการให้หลักประกันแก่นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น ระบุว่ารัฐจะไม่โอนกิจการของผู้ที่ได้รับการส่งเสริมมาเป็นของรัฐ จะไม่ประกอบกิจการใหม่ขึ้นแข่งขัน จะไม่ผูกขาดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกับผู้รับการส่งเสริม มีการอนุญาตให้นำเข้าหรือส่งออกเป็นเงินตราต่างประเทศ อนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และนำผู้บริหาร ช่างฝีมือและผู้ชำนาญการต่างประเทศเข้ามาทำงาน นอกจากนี้ยังมีข้อกฎหมายที่ให้การคุ้มครองแก่กิจการที่ได้รับการส่งเสริม เช่น การเก็บค่าธรรมเนียมขาเข้าพิเศษ การห้ามนำเข้าผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกับที่ผลิตได้ในประเทศเมื่อผู้ผลิตได้รับความเดือดร้อน การมีกฎหมายดังกล่าว ก็เพื่อสร้างความมั่นใจ และหลักประกันแก่นักลงทุนภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนชาวต่างประเทศให้มีความเชื่อมั่นในนโยบายการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล

เครื่องมือทางนโยบายที่สำคัญในการส่งเสริมการลงทุนคือ การให้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากร ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีอากรต่างๆ ซึ่งมีส่วนในการลดต้นทุน หรือให้มีการคุ้มครองแก่อุตสาหกรรมมากขึ้น ในปัจจุบันการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรได้โยงกับการแบ่งเขตส่งเสริมการลงทุน คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้แบ่งพื้นที่ทั่วประเทศออกเป็นเขตส่งเสริมการลงทุน 3 เขต เขต 1 ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล เขต 2 ประกอบด้วย 10 จังหวัดในภาคกลาง และเขต 3 มีจำนวน 60 จังหวัด และนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ผู้ลงทุนในเขต 1 จะได้รับสิทธิประโยชน์ก็ต่อเมื่อเป็นกิจการเพื่อการส่งออก (ผลิตเพื่อการส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 หรือตั้งโรงงานอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรม) สิทธิประโยชน์ที่ได้คือ การลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักรกึ่งหนึ่ง การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3 ปี และยกเว้นอากรขาเข้าวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็น เป็นเวลา 1 ปี สำหรับผู้ลงทุนในเขต 2 จะได้รับการลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักรครึ่งหนึ่ง และยกเว้นอากรขาเข้า วัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นเป็นเวลา 1 ปีเช่นกัน แต่ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเป็น 7 ปี ถ้าโรงงานนั้นตั้งอยู่ในนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมในเขต 3 ทางคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนให้สิทธิประโยชน์สูงสุด คือ มีการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี และลดหย่อนภาษีดังกล่าวร้อยละ 50 เป็นเวลา 5 ปี ยกเว้นอากรขาเข้าวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นเป็นเวลา 5 ปี และลดหย่อนอากรขาเข้าวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นในส่วนที่ขายในประเทศร้อยละ 75 เป็นเวลา 5 ปี นอกจากนั้นรัฐยังอนุญาตให้มีการหักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปาเป็น 2 เท่าเป็นเวลา 10 ปี และอนุญาตให้กิจการที่ได้รับการส่งเสริมหักค่าติดตั้งเครื่องอำนวยความสะดวกจากเงินได้พึงประเมินเพื่อเสียภาษีอีกถึงร้อยละ 25 นอกจากการแบ่งเขตการลงทุนแล้ว คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังดำเนินการให้การส่งเสริมพิเศษ คือ กิจการที่มีส่วนในการรักษาสภาพแวดล้อม ระบบการขนส่งพื้นฐาน กิจการที่มีส่วนในการสร้างสาธารณูปการ การพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมพื้นฐานที่ทาง BOI กำหนด นอกจากจะได้รับสิทธิประโยชน์ตามเขตที่ตั้งแล้ว ยังได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี ไม่ว่าจะตั้งอยู่ในเขตใด สำหรับอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกยังคงได้รับการยกเว้นภาษีนำเข้าวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นเหมือนเดิม

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2537 สำนักงานก็ได้ออกประกาศแนวทางการพิจารณายกเลิกและผ่อนผันเงื่อนไขส่งออก สำหรับอุตสาหกรรมที่มีเงื่อนไขส่งออกซึ่งได้รับส่งเสริมไปแล้วตามบัญชีประเภทกิจการเดิม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบัญชีประเภทกิจการใหม่ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2537 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้เพิ่มสิ่งจูงใจให้แก่อุตสาหกรรมสนับสนุน โดยให้สิทธิพิเศษสำหรับอุตสาหกรรมที่ผลิตเครื่องจักรและชิ้นส่วนให้กับอุตสาหกรรมประกอบชิ้นส่วนเพื่อการส่งออก เช่น รถยนต์ และเครื่องจักรไฟฟ้า และในเดือนกันยายน 2538 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ยกเลิกข้อ

จำกัดเกี่ยวกับการถือหุ้นของชาวต่างชาติสำหรับโครงการที่ลงทุนในเขต 3 พร้อมกับอนุญาตให้นักลงทุนเหล่านี้สามารถผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ การผ่อนคลายข้อจำกัดดังกล่าวทำให้นักลงทุนต่างชาติสามารถถือหุ้นทั้งหมดของโครงการได้ อย่างไรก็ตาม การจำกัดการถือครองหุ้นในโครงการเขต1 และ2 ยังคงมีอยู่เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดแก่ผู้ประกอบการชาวไทย นอกจากนั้นยังมีแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตส่งเสริมการลงทุนพิเศษแต่ให้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่นที่มิใช่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ตั้งแต่ปี 2503-2537 มีกิจการที่ได้รับการส่งเสริมเพิ่มขึ้นจาก 6,562 ราย ในปี 2503 เป็น 1,589,504 รายในปี 2537 กิจการที่ได้รับการส่งเสริมมาก ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรกล และชิ้นส่วนอุปกรณ์ การผลิตผลิตภัณฑ์จากพืช ผัก และผลไม้ และการแปรรูปโลหะซึ่งเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ในด้านเงินลงทุน พบว่าการผลิตผลิตภัณฑ์เคมีใช้เงินลงทุนสูงถึง 307,263 ล้านบาท รองลงมา คือ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และโรงแรมด้วยมูลค่า 129,882 และ 116,436 ล้านบาท ส่วนในด้านการจ้างงาน อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานมากที่สุดเนื่องจากลักษณะของการผลิตเป็นการนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศแม่เข้ามาประกอบจึงจำเป็นต้องใช้แรงงานในการผลิตมาก อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากเป็นอันดับรองๆลงไป คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องจักรกลและชิ้นส่วนอุปกรณ์ (ตารางที่ 2.4)

7.การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

สถาบันการเงินมีความสำคัญต่อการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรม นอกจากธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีบทบาทการให้สินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งภาคอุตสาหกรรมแล้วยังมีสถาบันการเงินที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้บริการทางสินเชื่อแก่กิจการโดยเฉพาะ อาทิ บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันที่รัฐบาลจัดตั้งเพื่อให้เป็นธนาคารเพื่อการพัฒนา โดยมีภาคเอกชนเป็นผู้ถือหุ้นสำคัญและการบริหารงานเป็นแบบเอกชน โดยมีหน้าที่เพื่อให้บริการเงินกู้ระยะยาวและระยะปานกลางแก่กิจการอุตสาหกรรม รวมถึงการให้บริการในด้านอื่นๆ เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริการและการจัดการแก่กิจการอุตสาหกรรม การดำเนินงานของบรรษัทเงินทุนนั้นจะเป็นไปเพื่อตอบสนองโยบายของรัฐบาล เช่น ในทศวรรษ 1990 รัฐบาลให้ความสำคัญกับการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้สนองตอบด้วยการจัดตั้งสำนักงานภาคขึ้นที่ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือขึ้นตามลำดับ เพื่อทำหน้าที่ในการสนับสนุนทางด้านเงินทุนและบริการต่างๆ

บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นสถาบันการเงินที่รัฐบาลตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมขนาดย่อม ที่มีสินทรัพย์ถาวรในกิจการไม่เกิน 20 ล้านบาท วงเงินกู้จะมีจำนวนเงินตั้งแต่ 200,000-10,000,000 บาท โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าในท้องตลาด ระยะเวลาการกู้เงินไม่เกิน 10 ปี โดยมีระยะปลอดการชำระเงินต้นไม่เกิน 2 ปี เดิมการบริการให้กู้แก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นหน้าที่ของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อม สังกัดกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม แต่สำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมประสบปัญหาทางโครงสร้างและการดำเนินงานหลายประการ ประกอบกับมีทรัพยากรอยู่จำกัดมาก จึงได้ดำเนินการการแปรรูปเป็นรัฐวิสาหกิจหรือตั้งเป็นบรรษัทลูกบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมในปี 2534 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแล้วก็ตาม แต่ปริมาณการให้กู้โดยบรรษัทอุตสาหกรรมขนาดย่อมยังมีจำนวนจำกัดอยู่ เช่น ในปี 2537 บรรษัทอุตสาหกรรมขนาดย่อมสามารถให้สินเชื่อได้เพียง 160 ราย ในวงเงินกู้ 419 ล้านบาท เมื่อเทียบกับจำนวนโรงงานขนาดย่อมซึ่งมีอยู่กว่าหนึ่งแสนโรงงานทั่วประเทศ ยิ่งเห็นได้ชัดว่า กิจการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบรรษัทอุตสาหกรรมขนาดย่อม มีอยู่น้อยมาก

สถาบันการเงินอีกแห่งหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมส่งออก คือ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปลายปี 2536 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดำเนินงานโดยรัฐบาล Exim Bank มีหน้าที่ในการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะทางด้านการส่งออก เช่น การให้สินเชื่อแก่ผู้ส่งออก การให้สินเชื่อเพื่อขยายกำลังการผลิตในการส่งออก การประกันการส่งออก ตลอดจนการบริการสนับสนุนการลงทุนของนักธุรกิจไทยในต่างประเทศ เช่น ในแหลมอินโดจีน การให้บริหารของ Exim Bank ไม่จำกัดเพียงกิจการอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ แต่กิจการอุตสาหกรรมส่งออกโดยเฉพาะกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมมีจำนวนไม่น้อยที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของ Exim Bank

มาตรการดังกล่าวได้มีส่วนเกื้อหนุนการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการเหล่านี้ไม่สามารถนำมาใช้ได้ตลอดกาล เนื่องจากมาตรการเหล่านี้ทำให้โครงสร้างการค้าและการจัดสรรทรัพยากรบิดเบือนไป การที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีแนวความคิดร่วมกันที่จะลดอุปสรรคทางภาษีและไม่ใช่ภาษีลงเพื่อให้การค้าเป็นไปอย่างเสรี ซึ่งประเทศไทยในฐานะหนึ่งในประเทศภาคีสมาชิกก็จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลง ดังจะเห็นได้จากการปรับโครงสร้างภาษีใหม่ ทั้งในรูปของภาษีการขาย ภาษีนำเข้า ตลอดจนมาตรการต่างๆที่มีผลต่อการค้าและการลงทุน อาทิ การยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมในการนำเข้าแร่สังกะสี การยกเลิกการ

บังคับใช้ชิ้นส่วนภายในประเทศ เป็นต้น ซึ่งน่าจับตาว่าเมื่อประเทศไทยต้องยกเลิกมาตรการต่างๆที่มีผลต่อการคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศแล้ว อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจะเป็นไปในทิศทางใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.1 แสดงอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

รหัส	ประเภทของสินค้า	2533	2535	2538	2540
1	สัตว์มีชีวิต	1.25	1.94	3.93	2.96
2	เนื้อสัตว์และส่วนอื่นของสัตว์ที่บริโภคได้	60.00	60.00	58.02	30.00
3	ปลาและสัตว์น้ำที่ไม่มีกระดูก	60.00	60.00	49.00	30.00
4	ผลิตภัณฑ์นม ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่บริโภคได้	25.06	25.63	12.31	8.50
5	ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น	31.68	33.25	34.61	29.07
6	ต้นไม้และพืชอื่นๆ ที่มีชีวิต หัว รากและสิ่งที่คล้ายกัน ดอกไม้และใบไม้ที่ใช้ประดับ	60.00	60.00	57.00	30.00
7	พืชผักรวมทั้งรากและหัวบางชนิดที่บริโภคได้	60.00	60.00	57.74	29.78
8	ผลไม้และลูกนัทที่บริโภคได้	60.00	60.00	58.00	30.00
9	กาแฟ ชา และเครื่องเทศ	36.65	38.59	37.85	22.81
10	ธัญพืช	27.55	27.55	27.55	27.55
11	ผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมโม่สีเมล็ดธัญพืช	41.08	34.95	32.99	24.95
12	เมล็ดพืชและผลไม้ที่มีน้ำมัน เมล็ดธัญพืช	49.33	46.20	44.10	27.99
13	ครั่ง เรซิน น้ำเลี้ยง และสิ่งสกัดอื่นๆจากพืช	28.32	28.41	17.27	14.39
14	วัตถุจากพืชที่ใช้ถักสาน	35.00	27.56	15.71	13.66
15	ไขมันและน้ำมันที่ได้จากสัตว์หรือพืชที่บริโภคได้	19.11	21.33	20.53	16.99
16	ของปรุงแต่งจากเนื้อสัตว์	60.00	60.00	45.00	45.00
17	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล	35.94	37.16	37.73	37.73
18	โกโก้และของปรุงแต่งที่ทำจากโกโก้	46.92	47.98	28.62	23.99
19	ของปรุงแต่งจากธัญพืช แป้ง หรือนม	19.95	18.98	18.14	10.92
20	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ หรือส่วนอื่นของพืช	60.00	60.00	44.91	30.00
21	ของปรุงแต่งเบ็ดเตล็ดที่บริโภคได้	60.00	60.00	35.92	30.00
22	เครื่องดื่ม สุรา น้ำส้มสายชู	59.59	59.50	58.97	30.00
23	กากและเศษที่เหลือจากอุตสาหกรรมผลิตอาหาร อาหารที่จัดทำไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์	10.00	10.00	9.90	9.90
24	ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบ	60.00	60.00	47.56	30.00
25	เกลือ กำมะถัน ดินและหิน วัตถุจำพวกปลาสเตอร์ ปูนขาว และซีเมนต์	23.77	24.02	8.74	8.27
26	สินแร่ ตะกรันและเถ้า	10.00	9.98	1.00	1.00

ตารางที่ 2.1 แสดงอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (ต่อ)

รหัส	ประเภทของสินค้า	2533	2535	2538	2540
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสิ่งดังกล่าว สารบิทูมินัส ไขที่ได้จากแร่	26.06	20.02	20.02	5.23
28	เคมีภัณฑ์อนินทรีย์ สารประกอบอินทรีย์หรือสารประกอบของอินทรีย์ของโลหะมีค่า	29.95	29.93	10.69	9.98
29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์	30.25	29.95	12.08	9.56
30	ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม	24.96	23.22	21.64	12.30
31	ปุ๋ย	29.99	29.99	9.99	9.99
32	สิ่งสกัดที่ใช้ฟอกหนังหรือย้อมสีแทนนิน สีย้อมสารสี	28.21	28.19	13.12	12.70
33	เครื่องสำอาง หรือสิ่งปรุงแต่งสำหรับประทินร่างกาย	65.79	62.17	22.26	13.62
34	สบู่ สิ่งปรุงแต่งที่ใช้ซักล้าง สิ่งปรุงแต่งทางทันตกรรม	41.39	34.16	19.91	17.72
35	สารแอลบูมินอยด์ไมดิไฟด์สตาร์ช กาว เอนไซม์	35.00	14.84	14.00	10.00
36	วัตถุระเบิด ผลิตภัณฑ์จำพวกดอกไม้เพลิง ไม้ขีดไฟ	48.44	48.00	20.00	20.00
37	ของที่ใช้ถ่ายรูปหรือถ่ายภาพยนต์	37.02	36.38	20.00	20.00
38	เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	31.78	32.13	15.15	10.37
39	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	48.00	40.13	37.43	29.96
40	ยางและของทำด้วยยาง	40.98	41.95	35.85	21.67
41	หนังดิบ และหนังฟอก	34.55	33.42	29.31	17.57
42	เครื่องหนัง เครื่องใช้สำหรับเดินทาง กระเป๋าถือ	92.20	94.90	50.85	29.56
43	หนังเฟอร์ และผลิตภัณฑ์ของของดังกล่าว	53.60	53.22	41.44	10.81
44	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	17.52	18.21	2.24	2.24
45	ไม้ก๊อกและของทำด้วยไม้	31.28	31.09	9.22	9.22
46	ผลิตภัณฑ์ทำด้วยฟาง เครื่องจักรสานและเครื่องสาน	60.19	60.16	30.00	30.00
47	เยื่อไม้หรือเยื่อที่ได้จากวัตถุจำพวกเส้นใย	10.00	10.00	9.80	2.21
48	กระดาษและกระดาษแข็ง	28.38	27.54	18.84	17.49
49	หนังสือพิมพ์เป็นเล่ม หนังสือพิมพ์ รูปภาพและผลิตภัณฑ์อื่น	29.20	26.06	22.21	12.84
50	ไหม	10.16	12.43	11.43	9.81
51	ขนแกะ ขนละเอียดหรือขนหยาบของสัตว์ ผ้าทอ	35.48	28.65	5.46	5.46
52	ฝ้าย	20.20	22.94	16.14	5.82
53	เส้นใยสิ่งทอจากพืชอื่นๆด้านกระดาษและผ้าทอจากด้ายกระดาษ	62.54	52.96	21.41	19.12

I17388174

ตารางที่ 2.1 แสดงอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (ต่อ)

รหัส	ประเภทของสินค้า	2533	2535	2538	2540
54	เส้นใยยาวประดิษฐ์	63.52	67.66	27.35	20.00
55	เส้นใยสั้นประดิษฐ์	54.47	56.42	31.87	20.00
56	แวดดิ้ง สักหลาดและผ้าไม่ทอ	43.01	40.04	30.88	23.82
57	พรมและสิ่งทอปูพื้นอื่นๆ	100.00	96.56	40.00	20.00
58	ผ้าทอชนิดพิเศษ ผ้าทอที่ทำปุยแบบทัฟต์ ผ้าลูกไม้	75.36	76.70	39.07	21.50
59	ผ้าที่ทอที่อาบซึม เคลือบ หุ้มหรืออัดเป็นชั้น	40.96	41.53	29.88	20.33
60	ผ้าถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์	100.00	100.00	30.32	20.00
61	เครื่องแต่งกายของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกาย ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์	100.00	99.99	44.92	30.00
62	เครื่องแต่งกายและของที่ใช้ประกอบกับเครื่องแต่งกายที่ไม่ได้ถักแบบนิตหรือแบบโครเชต์	100.00	100.00	45.00	30.00
63	ของทำด้วยสิ่งทอที่จัดทำแล้วอื่นๆ ของเป็นชุดเสื้อผ้าที่ใช้แล้ว ทำด้วยสิ่งทอ	92.24	92.16	36.62	29.00
64	รองเท้า และส่วนประกอบ	53.55	50.80	36.15	19.80
65	เครื่องสวมศีรษะและส่วนประกอบของเครื่องสวมศีรษะ	95.16	93.37	35.51	29.78
66	ร่ม ไม้เท้า แส้ และส่วนประกอบของของดังกล่าว	40.25	40.35	34.99	20.11
67	ขนแข็งและขนอ่อนของสัตว์ปีกที่จัดเตรียมแล้วและของทำด้วยขนดังกล่าว	47.74	43.66	31.94	25.71
68	ของทำด้วยหิน ปูนปลาสเตอร์ ซีเมนต์หรือวัตถุที่คล้ายกัน	36.68	36.38	16.09	14.99
69	ผลิตภัณฑ์เซรามิก	39.40	44.51	31.27	18.79
70	แก้วและเครื่องแก้ว	37.16	39.51	36.98	14.16
71	ไข่มุกธรรมชาติหรือไข่มุกเลี้ยง โลหะ เครื่องเพชรพลอย	16.06	15.37	3.72	3.72
72	เหล็กและเหล็กกล้า	16.13	15.65	14.78	14.78
73	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	38.87	34.03	24.13	18.56
74	ทองแดงและของทำด้วยทองแดง	12.75	12.16	12.09	7.67
75	นิกเกิลของทำด้วยนิกเกิล	13.70	17.14	16.38	7.33
76	อะลูมิเนียม	14.11	16.29	16.19	10.76
78	ตะกั่วและของทำด้วยตะกั่ว	13.60	13.96	12.54	10.48
79	สังกะสีและของทำด้วยสังกะสี	20.76	16.33	8.98	8.00
80	ดีบุกและของทำด้วยดีบุก	17.45	13.13	6.78	6.78

ตารางที่ 2.1 แสดงอัตราภาษีขาเข้าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (ต่อ)

รหัส	ประเภทของสินค้า	2533	2535	2538	2540
81	โลหะสามัญชนิดอื่น	27.32	29.39	16.14	16.14
82	เครื่องมือ เครื่องใช้ ของใช้มีคม ช้อนและส้อมทำด้วยโลหะ	26.91	26.10	20.05	20.05
83	ของเบ็ดเตล็ดทำด้วยโลหะ	39.84	40.06	21.92	19.60
84	เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ บอยเลอร์ เครื่องจักรกล เครื่องใช้กลและส่วนประกอบของเครื่องดังกล่าว	33.00	33.07	10.59	7.43
85	เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	37.87	38.37	12.54	10.53
86	หัวรถจักรของรถไฟ รถที่เดินบนราง และส่วนประกอบ	7.07	5.01	2.64	2.64
87	ยานบกนอกจากรถที่เดินบนราง ส่วนประกอบและอุปกรณ์	81.66	77.84	45.44	31.39
88	อากาศยาน ยานอวกาศและส่วนประกอบของยาน	5.00	5.00	1.03	1.00
89	เรือและสิ่งก่อสร้างลอยน้ำ	35.00	26.32	9.77	8.85
90	อุปกรณ์และเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายภาพ	34.18	34.44	9.37	9.19
91	นาฬิกาและส่วนประกอบ	43.49	41.90	17.35	15.95
92	เครื่องดนตรีและส่วนประกอบ	42.27	41.60	11.12	11.02
93	อาวุธและกระสุน รวมทั้งส่วนประกอบ	40.00	40.00	30.00	30.00
94	เฟอร์นิเจอร์	68.11	64.64	36.41	20.37
95	ของเล่น และของใช้ที่จำเป็นในการเล่นกีฬา	39.97	44.38	34.50	22.74
96	ผลิตภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	48.68	50.44	31.03	25.93
97	ศิลปกรรม ของที่นักสะสมรวบรวม และโบราณวัตถุ	58.77	58.13	20.00	18.34
	ค่าเฉลี่ย	36.06	36.20	17.26	12.36
	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	22.96	23.02	14.77	9.42

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1

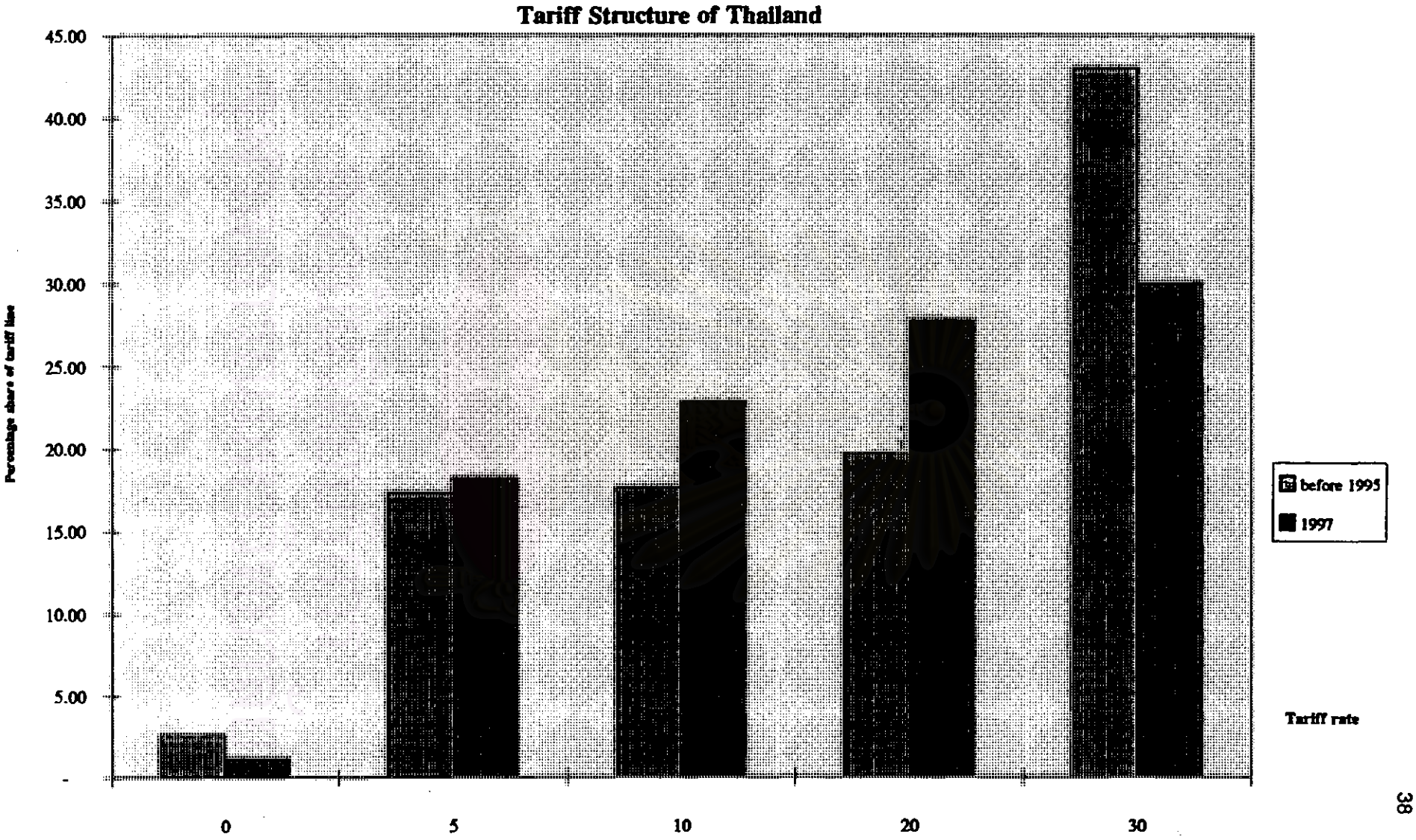
Tariff Structure of Thailand
45.00
40.00
35.00
30.00
25.00
20.00
15.00
10.00
5.00
-
0
5
10
20
30
before 1995
1997
Tariff rate

ตารางที่ 2.3 แสดงการเปรียบเทียบสิทธิประโยชน์ของ
มาตรการส่งเสริมการลงทุนระหว่างปี 2534และ 2536

มาตรการเดิม (ปี 2534)	มาตรการใหม่ (ปี 2536)
เขต 1 1. ลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักรกึ่งหนึ่งและ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เฉพาะโครงการที่ - ส่งออกร้อยละ 80 - ตั้งอยู่ในนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม	เขต 1 1. คงเดิม
เขต 2 1. ลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักรกึ่งหนึ่ง 2. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล - 3 ปี เขตทั่วไป - 8 ปี ในนิคม หรือ เขตอุตสาหกรรม	เขต 2 1. คงเดิม 2.ในนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมเพิ่มเป็น 7 ปี เขตทั่วไป 3 ปี
เขต 3 1. ลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักรกึ่งหนึ่ง 2. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล - 3 ปี เขตทั่วไป - 8 ปี ในนิคม หรือ เขตอุตสาหกรรม 3. สิทธิประโยชน์พิเศษ ดังนี้ - ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เป็น เวลา 5 ปี - หักค่าขนส่ง ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า 2 เท่าเป็น เวลา 10 ปี - หักค่าติดตั้งหรือก่อสร้างร้อยละ 25 ของเงินที่ ลงทุน	เขต 3 1. ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร 2. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี 3. คงเดิม 4. ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบ 5 ปี สำหรับโครงการส่งออก 5. ลดหย่อนอากรขาเข้าร้อยละ 75 ของ วัตถุดิบที่ใช้ผลิตเพื่อจำหน่ายในราชอาณาจักร

ที่มา : วารสารส่งเสริมการลงทุน , (มกราคม 2537)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.4 โครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ปี 2503-2537

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนราย	เงินลงทุน (ล้านบาท)	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	คนงานไทย (คน)
ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์	626	129,882	30,770	242,085
อาหารกระป๋อง	124	8,225	2,858	67,723
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	87	5,055	1,453	55,478
รองเท้า	131	9,211	2,863	84,749
เครื่องไฟฟ้า	130	18,730	6,187	27,311
อัญมณี	152	5,611	1,936	34,469
ของเด็กเล่น	120	5,750	2,656	55,424
เฟอร์นิเจอร์	116	5,787	2,023	25,487
ถุงมือยาง	92	6,986	1,757	21,941
ปั่นด้าย ทอผ้า พิมพ์ผ้า ย้อมผ้า ปักผ้า	304	65,518	16,218	105,864
ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรกล และชิ้นส่วนอุปกรณ์	469	61,713	19,308	74,481
ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว	140	37,140	8,373	28,635
ผลิตภัณฑ์ยาง (ยกเว้นถุงมือยาง)	222	15,400	4,697	26,682
ผลิตภัณฑ์เคมี	322	307,263	50,101	29,601
ผลิตภัณฑ์พลาสติก (ยกเว้นถุงพลาสติก)	327	25,811	9,319	53,878
ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และผลพลอยได้	121	9,378	3,030	21,854
ผลิตภัณฑ์จากพืช ผัก และผลไม้	401	24,578	8,533	54,573
การแปรรูปโลหะ	363	94,639	25,231	57,271
การขนส่งทางเรือ	74	12,159	3,428	5,239
กิจการห้องเย็น	112	6,348	1,998	33,814
การทำเหมืองแร่และถลุงแร่	179	33,891	8,397	25,172
ผลิตภัณฑ์กระดาษ	127	66,607	13,832	21,035
โรงพยาบาล	195	30,875	11,610	49,465
โรงแรม	349	116,436	43,524	95,926
ผลิตภัณฑ์อื่นๆ	1,279	494,823	69,939	291,347
รวม	6,562	1,697,846	350,041	1,589,504

ที่มา : วารสารส่งเสริมการลงทุน , (มกราคม 2537)